

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA STROJNÍHO INŽENÝRSTVÍ
ÚSTAV AUTOMOBILNÍHO A DOPRAVNÍHO INŽENÝRSTVÍ

FACULTY OF MECHANICAL ENGINEERING
INSTITUTE OF AUTOMOTIVE ENGINEERING

NÁVRH A POSOUZENÍ ALTERNATIV PŘEPLŇOVÁNÍ VZNĚTOVÉHO
MOTORU S RECIRKULACÍ

DIPLOMOVÁ PRÁCE
MASTER'S THESIS

AUTOR PRÁCE
AUTHOR

Bc. ONDŘEJ PRÁŠEK

BRNO 2008

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vysoké učení technické v Brně, Fakulta strojního inženýrství

Ústav automobilního a dopravního inženýrství

Akademický rok: 2007/08

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

student(ka): Prášek Ondřej, Bc.

který/která studuje v **magisterském studijním programu**

obor: **Konstrukce strojů a zařízení (2302T010)**

Ředitel ústavu Vám v souladu se zákonem č.111/1998 o vysokých školách a se Studijním a zkušebním řádem VUT v Brně určuje následující téma diplomové práce:

Návrh a posouzení alternativ přeplňování vznětového motoru s recirkulací

v anglickém jazyce:

Proposal and Examination of Supercharging Alternatives of CI-engine with Recirculation

Stručná charakteristika problematiky úkolu:

Návrh konstrukčního upořádání celku zabezpečujícího přeplňování motoru s mezichlazením plicního vzduchu včetně recirkulace.

Motor V=4156/4x105/120, $P_e=100$ kW, převýšení M_t 40 %, M_t v 1000 min⁻¹ = 480 Nm

Cíle diplomové práce:

Definování velikosti dílů turbodmychadla s obtokovým ventilem pro 2 hodnoty hmoty recirkulujících plynů.

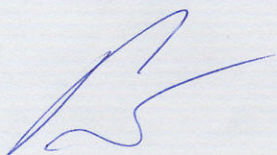
Seznam odborné literatury:

- [1] Koehler, E.: Verbrennungsmotoren, Vieweg ferlag, Braunschweig 1998
- [2] Rauscher, J.: Vozidlové motory, studijní opory, FSI VUT Brno 2003
- [3] Vlk, F.: Vozidlové spalovací motory, Brno 2003

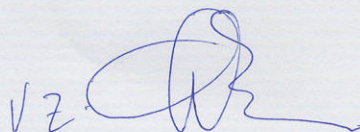
Vedoucí diplomové práce: Ing. Radim Dundálek, Ph.D.

Termín odevzdání diplomové práce je stanoven časovým plánem akademického roku 2007/08.

V Brně, dne 30.10.2007

prof. Ing. Václav Píštěk, DrSc.
Ředitel ústavu

doc. RNDr. Miroslav Doupovec, CSc.
Děkan fakulty

LICENČNÍ SMLOUVA

POSKYTOVANÁ K VÝKONU PRÁVA UŽÍT ŠKOLNÍ DÍLO

uzavřená mezi smluvními stranami:

1. Pan/paní

Jméno a příjmení: Bc. Ondřej Prášek
Bytem: Langrova 877/25, 62700, Brno - Slatina
Narozen/a (datum a místo): 21.11.1978, Uherské Hradiště

(dále jen "autor")

a

2. Vysoké učení technické v Brně

Fakulta strojního inženýrství
se sídlem Technická 2896/2, 61669 FSI VUT v Brně
jejímž jménem jedná na základě písemného pověření děkanem fakulty:

.....

(dále jen "nabyvatel")

Článek 1

Specifikace školního díla

1. Předmětem této smlouvy je vysokoškolská kvalifikační práce (VŠKP):

- ☐ disertační práce
- ☒ diplomová práce
- ☐ bakalářská práce

jiná práce, jejíž druh je specifikován jako .....

(dále jen VŠKP nebo dílo)

Název VŠKP: Návrh a posouzení alternativ přeplňování vznětového motoru
s recirkulací

Vedoucí/školicitel VŠKP:

Ústav: Ústav automobilního a dopravního inženýrství

Datum obhajoby VŠKP: .....

VŠKP odevzdal autor nabyvateli v:

- ☐ tištěné formě - počet exemplářů .....
- ☐ elektronické formě - počet exemplářů .....

2. Autor prohlašuje, že vytvořil samostatnou vlastní tvůrčí činností dílo shora popsané a specifikované. Autor dále prohlašuje, že při zpracovávání díla se sám nedostal do rozporu s autorským zákonem a předpisy souvisejícími a že je dílo dílem původním.

3. Dílo je chráněno jako dílo dle autorského zákona v platném znění.

4. Autor potvrzuje, že listinná a elektronická verze díla je identická.

Článek 2

Udělení licenčního oprávnění

1. Autor touto smlouvou poskytuje nabyvateli oprávnění (licenci) k výkonu práva uvedené dílo nevýdělečně užívat, archivovat a zpřístupnit ke studijním, výukovým a výzkumným účelům včetně pořizování výpisů, opisů a rozmnoženin.
2. Licence je poskytována celosvětově, pro celou dobu trvání autorských a majetkových práv k dílu.
3. Autor souhlasí se zveřejněním díla v databázi přístupné v mezinárodní síti
  - ☒ ihned po uzavření této smlouvy
  - ☐ 1 rok po uzavření této smlouvy
  - ☐ 3 roky po uzavření této smlouvy
  - ☐ 5 let po uzavření této smlouvy
  - ☐ 10 let po uzavření této smlouvy(z důvodu utajení v něm obsažených informací)
4. Nevýdělečné zveřejňování díla nabyvatelem v souladu s ustanovením § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, nevyžaduje licenci a nabyvatel je k němu povinen a oprávněn ze zákona.

Článek 3

Závěrečná ustanovení

1. Smlouva je sepsána ve třech vyhotoveních s platností originálu, přičemž po jednom vyhotovení obdrží autor a nabyvatel, další vyhotovení je vloženo do VŠKP.
2. Vztahy mezi smluvními stranami vzniklé a neupravené touto smlouvou se řídí autorským zákonem, občanským zákoníkem, vysokoškolským zákonem, zákonem o archivnictví, v platném znění a popř. dalšími právními předpisy.
3. Licenční smlouva byla uzavřena na základě svobodné a pravé vůle smluvních stran, s plným porozuměním jejímu textu i důsledkům, nikoliv v tísní a za nápadně nevýhodných podmínek.
4. Licenční smlouva nabývá platnosti a účinnosti dnem jejího podpisu oběma smluvními stranami.

V Brně dne: .....

.....

Nabyvatel

.....

Autor

ABSTRAKT

Cílem této diplomové práce bylo najít vhodnou volbu přeplňování čtyřdobého vznětového motoru s recirkulací spalin dle zadaných výkonových požadavků. Tohoto zadání bylo dosaženo za použití turbodmychadla s variabilními lopatkami a mezichladiče stlačeného vzduchu systémem vzduch-vzduch

Klíčová slova

Přeplňování, vznětový motor, turbodmychadlo, variabilní lopatky rozváděcího kola, recirkulace spalin, EGR ventil, mezichladič stlačeného vzduchu,

ABSTRACT

The object of this thesis was Proposal and Examination of Supercharging Alternatives of CI-engine with Exhaust Gas Recirculation according required engine power parameters. This goal was meet by use of Turbocharger with Variable Nozzles and Air-Air intercooler.

Key words

Supercharging, Compression Ignition Engine, Diesel Engine, Turbocharger, Variable Nozzle Turbine, Exhaust Gas Recirculation, EGR ventil, intercooler.

DIPLOMOVÁ PRÁCE

BIBLIOGRAFICKÁ CITACE

PRÁŠEK, O. *Návrh a posouzení alternativ přepřínování vznětového motoru s recirkulací*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta strojního inženýrství, 2008. Vedoucí diplomové práce Ing. Radim Dundálek, Ph.D.

DIPLOMOVÁ PRÁCE

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma **NÁVRH A POSOUZENÍ ALTERNATIV PŘEPLŇOVÁNÍ VZNĚTOVÉHO MOTORU S RECIRKULACÍ** vypracoval samostatně s použitím odborné literatury a pramenů, uvedených na seznamu, který tvoří přílohu této práce.

V Brně 9.10.2008

Ondřej Prášek

DIPLOMOVÁ PRÁCE

OBSAH	str
Zadání	3
Licenční smlouva	5
Abstrakt	7
Bibliografická citace	9
Prohlášení	11
Obsah	13
1. Úvod	15
1.1 Rozdělení a způsoby přeplňování	16
1.2 Přeplňování turbodmychadlem	19
1.3 Chlazení plnicího vzduchu	27
1.4 Emise výfukových plynů a úprava emisí NO _x	28
2. Předběžný výpočet	31
3. Volba koncepce přeplňování	43
4. Výpočet oběhu a stanovení parametrů přeplňování	47
5. Grafické zobrazení tepelného oběhu	67
6. Spolupráce kompresoru, motoru a turbíny	75
7. Závěr	87
8. Seznam použité literatury	89
9. Seznam použitých zkratek a symbolů	91
10. Přílohy	99

DIPLOMOVÁ PRÁCE

1 ÚVOD

Proč přeplňovat? Ačkoliv je přeplňování spalovacích motorů věcí už poměrně dlouho známou, k masivnímu nasazení a používání ve vozidlových motorech dochází teprve v posledních několika letech a troufám si tvrdit, že velkou budoucnost má tato technologie ještě pořád před sebou.

O co se tedy při přeplňování jedná? Jak je obecně známo, k pohonu spalovacího motoru je využíváno tepelné energie obsažené v palivu, která je uvolněná hořením a následně převedena na mechanickou práci. K tomuto transferu se používá zejména klikového mechanismu. Z toho je tedy zřejmé, že parametrem důležitým pro výkon motoru je množství spáleného paliva za jednotku času. K efektivnímu spalování paliva v prostoru válce je však také potřeba dostatek kyslíku ze vzduchu (u benzínových motorů se jedná přibližně o 14,5kg vzduchu na 1kg paliva a u motorové nafty o 14,3). Množství vzduchu a tím i množství paliva je možno měnit zejména změnou zdvihového objemu válce, resp. celého spalovacího motoru. Avšak další z možností jak dostat do spalovacího prostoru více vzduchu je změna hustoty nasávaného vzduchu, kdy je do motoru nasáván vzduch o hustotě vyšší než je hustota při atmosférickém tlaku.

Účelem přeplňování, je pak právě zvýšení množství vzduchu a tím i dodávky paliva do spalovacího prostoru za jednotku času. Výsledkem je vyšší maximální výkon spolu s výhodnějším průběhem točivého momentu než u objemově srovnatelných motorů nepřeplňovaných, resp. dosažení obdobných parametrů výkonu z menšího zdvihového objemu v porovnání s motorem nepřeplňovaným. Hlavními pozitivními přínosy přeplňování jsou vedle úspory materiálu i zmenšení zástavbového prostoru, snížení výkonové hmotnosti a také výrazné snížení měrné spotřeby paliva.

1.1 ROZDĚLENÍ A ZPŮSOBY PŘEPLŇOVÁNÍ

1.1.1 Všeobecné rozdělení

a) Mechanické - kde dochází k odebírání výkonu k pohonu dmychadla přímo z klikového mechanismu motoru, odebírá se asi 10% efektivního výkonu spalovacího motoru a používá se do stlačení plnicího vzduchu $\Pi_k = 1,6 - 1,8$

b) Turbodmychadly - zde je k pohonu dmychadla využito zbytkové energie výfukových plynů, z nichž získáme energii expanzí na turbíně.

c) Kombinované - mechanické i turbodmychadly.

d) Inerční - kde se využívá dynamických jevů v plnicím a výfukovém traktu a je možno dosáhnout zvýšení efektivního výkonu až o 30%.

e) Náporové – zde se dosahuje zvýšení tlaku za pomoci dynamické složky tlaku vzniklé při jízdě prouděním vzduchu.

Podle přeplňovaného motoru

a) Přeplňování čtyřdobých motorů vznětových

b) Přeplňování dvoudobých motorů vznětových (zde se jedná zejména o motory stacionární a lodní o velkých výkonech).

c) Čtyřdobé motory zážehové

Podle hodnoty stlačení plnicího vzduchu

a) Nízkotlaké, Π_k do 1,5. Zvýšení efektivního výkonu až o 30%

b) Středotlaké, $\Pi_k = 1,6 - 2$. Zvýšení P_e až o 50%

c) Vysokotlaké, $\Pi_k = 2,1 - 3,5$. Zvýšení P_e až o 100%

d) Zvláště vysokotlaké, $\Pi_k = 3,6 - 6$. Zvýšení P_e až o 400%

1.1.2 Podle konstrukce dmyhadla

Objemová dmyhadla

Pístová dmyhadla

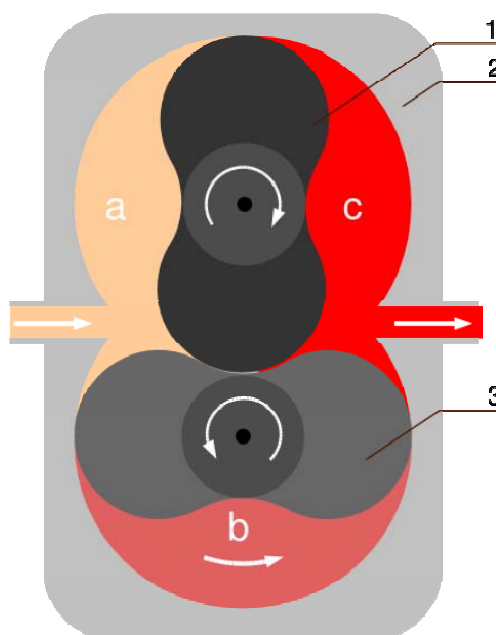
Pístová dmyhadla s klikovým mechanismem se používají zejména pro přepínání velkých stacionárních motorů. Často se používají pístová dmyhadla dvojčinná

Lamelová dmyhadla

Má jedno nebo více lamel uložených v rotoru dmyhadla, které je excentrické, nebo excentricky uloženo. Podle toho jsou lamely buď pevně uloženy v rotoru a nebo jsou výsuvné.

Dmyhadla s rotujícími písty

Dva ozubenými koly vzájemně svázané písty se vůči sobě otáčejí tak, že jsou neustále vzájemně utěsněny a dochází k vytlačování vzduchu. Patří sem dmyhadlo Rootsovo, dmyhadla troj a čtyřzubová, wankelovo dmyhadlo a dmyhadlo Pierburg.

Rootsovo dmyhadlo

Šroubová dmychadla

Vzduch je vytlačován axiálním posuvem při otáčení dvou rotorů se šroubovicemi, které jsou spolu svázány ozubenými koly se stejným, ale i různým převodovým poměrem v případě, že mají různý počet drážek. Patří sem dmychadla Lysholm a Sprintex.

Spirální výtlačné dmychadlo(G dmychadlo)

Ve dvoudílné skříni dmychadla jsou na každé straně dvě spirálovité přepážky. Uvnitř této nepohyblivé skříně je výtlačný díl dmychadla, jenž má rovněž na obou stranách po dvou spirálovitých přepážkách zapadajících do mezer mezi přepážkami skříně. Výtlačný díl vykonává krouživý pohyb, ale neotáčí se. Mezi pevnými a pohybujícími se přepážkami na obou stranách vznikají čtyři pracovní komory, plynule "putující" ke středu dmychadla.

Proudová dmychadla

Jedná se o lopátkové stroje, které ke stlačení plynu využívají kinetické energie proudu plynu. Podle proudění plynu ve stroji je dělíme na:

Axiální – Vzduch vstupuje i vystupuje z dmychadla vždy rovnoběžně s osou otáčení dmychadla. Dosahují nejmenších stlačení a největších hmotnostních toků. V automobilovém průmyslu se nepoužívají.

Diagonální - Vzduch vstupuje do dmychadla rovnoběžně s osou otáčení a vystupuje pod úhlem menším než 90° . Stlačení je větší než u dmychadel axiálních.

Radiální – Vstup do dmychadla rovnoběžný s osou otáčení a výstup pod úhlem 90° . Tyto kompresory dosahují největšího stlačení, ale zároveň nejmenšího hmotnostního toku vzduchu. Pro automobilový průmysl nejvýhodnější.

Radiální dmychadla můžeme dále rozdělit podle tvaru lopatek na:

S lopatkami zahnutými dopředu – úhel relativní rychlosti na výstupu je větší než 90° . Dochází zde k nejmenšímu stlačení a k největší rychlosti proudu vzduchu

S lopatkami radiálními – úhel relativní rychlosti je roven 90° . Nižší ztráty a vyšší stlačení než u předchozích.

S lopatkami zahnutými dozadu – úhel relativní rychlosti menší než 90° , nejvyšší účinnost při největším stlačení, tedy nejvhodnější pro využití pro přeplňování v automobilovém průmyslu.

1.2 PŘEPLŇOVÁNÍ TURBODMYCHADLEM

1.2.1 Spolupráce kompresoru motoru a turbodmychadla

Princip přeplňování turbodmychadlem spočívá na vzájemné pneumatické vazbě mezi kompresorem dodávajícím vzduch o vyšší hustotě do motoru, kde dochází ke spalování paliva a následné expanzi výfukových plynů na turbíně která je na společném hřídeli s kompresorem, který pohání.

Při vzájemné spolupráci těchto zařízení musí platit:

- a) Kompresor dmychadla musí vyvinout stlačení plnicího vzduchu takové, aby bylo dosaženo požadovaného středního efektivního tlaku na píst p_e .
- b) Příkon dmychadla spolu se ztrátami musí být kryt výkonem turbíny .
- c) Rovnice kontinuity v soustavě. Hmotnostní tok turbínou je dán součtem hmotnostního toku vzduchu procházejícím kompresorem a hmotnostního toku paliva přiváděného do motoru.

1.2.2 Provoz turbíny

Turbína může být provozována ve dvou různých režimech. To podle toho, jestli přivádíme energii na turbínu ve formě tlakových a teplotních pulzů, nebo s přibližně konstantním tlakem a teplotou.

Impulzní provoz turbíny

Cílem tohoto provozu turbíny je využít tlakových a teplotních impulzů vyvolaných postupným otevíráním výfukových ventilů u jednotlivých

válců. Abychom toho docílili, musíme dodržet některé zásady. Výfukové potrubí musíme navrhnout tak, aby mělo co nejmenší průřez a co nejkratší délku. Dále musíme zamezit vzájemné interferenci impulzů mezi jednotlivými válci. Z toho důvodu se smí do jedné větve zapojovat maximálně tři válce a rozestup jednotlivých výfukových cyklů v jedné sekci musí být roven nebo větší než 240° natočení klikového hřídele motoru. Tento způsob provozu je vhodný zejména u vozidlových motorů, kde dochází k rychlejšímu nárůstu tlaku ve výfukovém potrubí při akceleraci.

Rovnotlaký provoz turbíny

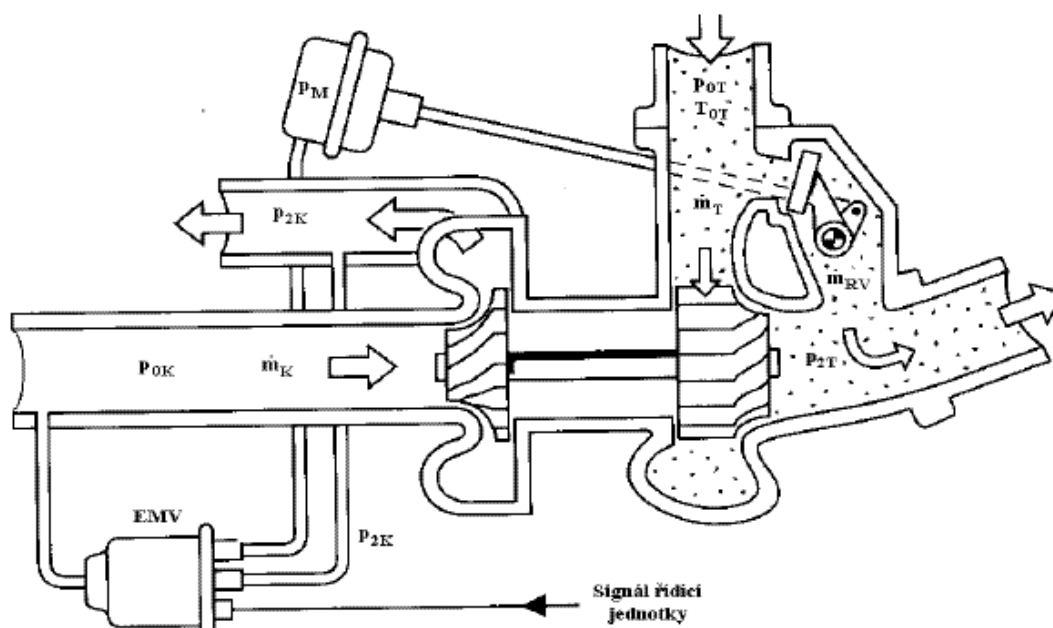
Rovnotlakého provozu turbíny se dosáhne tím, že se všechny válce svedou do jednoho potrubí o dostatečném objemu. Díky vzájemné interferenci výfukových cyklů se hodnota tlaku ustálí na určité střední hodnotě teploty a tlaku. Přestože při provozu nedochází ke kolísání účinnosti na turbíně jako u impulsního provozu, je tento způsob provozu méně hospodárný. Používá se zejména u velkých a stacionárních motorů s malou časovou změnou otáček.

1.2.3 Regulace plnicího tlaku

Zejména u vozidlových motorů je kladen vysoký požadavek na schopnost efektivně pracovat v širokém rozsahu otáček a ne jen v těch nejvyšších. Od moderního agregátu požadujeme vysoký krouticí moment od co nejnižších otáček a maximální momentovou pružnost pro dobrou akceleraci vozidla. Právě z tohoto důvodu se používá regulace provozu turbodmychadla.

Odpouštění výfukových plynů před turbínou (waste gate)

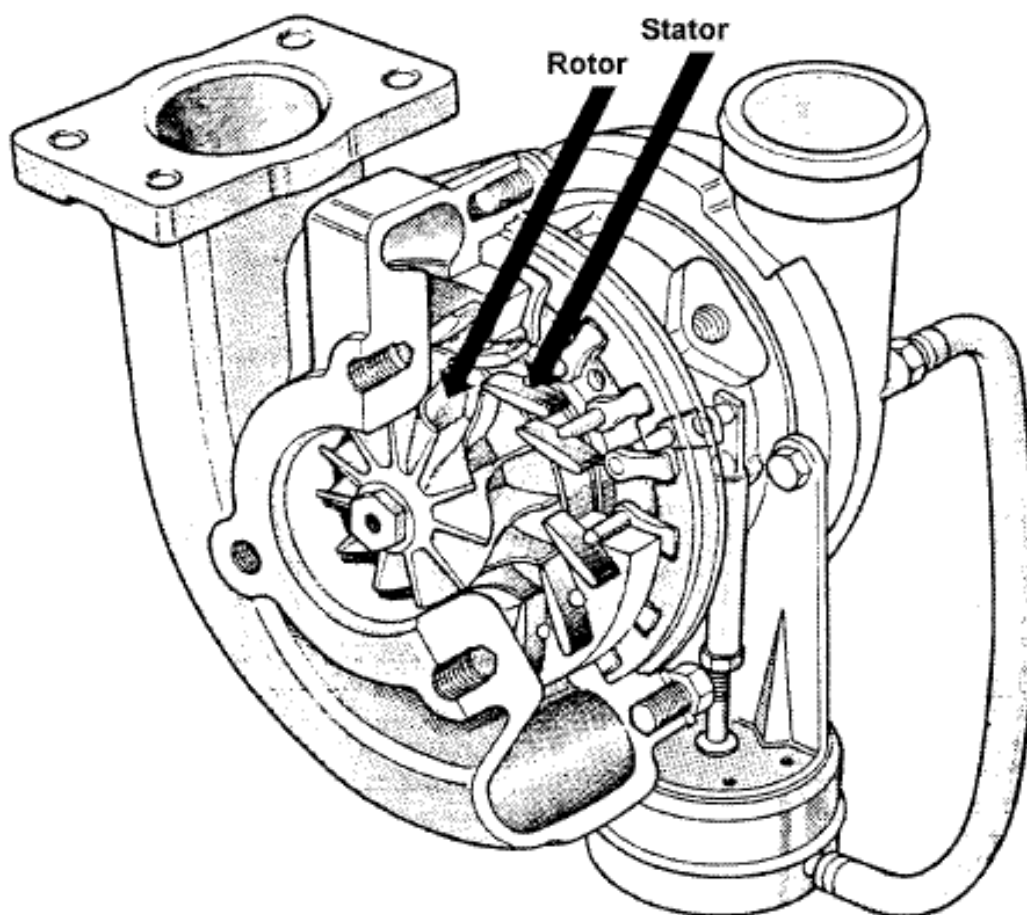
Regulace tímto způsobem funguje tak, že při dosažení požadovaného tlaku za kompresorem se začne otevírat přepouštěcí ventil před turbínou a část spalin se žene obtokem kolem turbíny do výfukového potrubí. Je to řešeno pomocí elektromagnetického ventilu snímajícího tlak za kompresorem a membránou, jejíž vychýlení řídí otevření přepouštěcího ventilu. Při tomto způsobu regulace se navrhuje malé turbodmychadlo pro plnění do otáček maximálního kroutícího momentu. Po překročení meze maximálního kroutícího momentu dojde k otevření přepouštěcího ventilu.

Regulace odpouštěním výfukových plynů

Natáčením lopatek statoru turbíny (VNT)

Při tomto způsobu regulace prochází turbínou neustále plný hmotnostní tok a regulace probíhá pomocí natáčení lopatek rozváděcího kola, čímž zmenšujeme výstupní průřez ze statoru. Se změnou průřezu pak dochází ke změně úhlu a absolutní rychlosti proudu do rotoru, přestože průtočná plocha v rotoru zůstává stále stejná. K regulaci se tedy používá změny rychlostního trojúhelníku na vstupu do rotoru. Turbodmychadlo se navrhuje na maximální hmotnostní tok. K natáčení dochází buď za pomoci elektromagnetického ventilu, nebo aktuátoru.

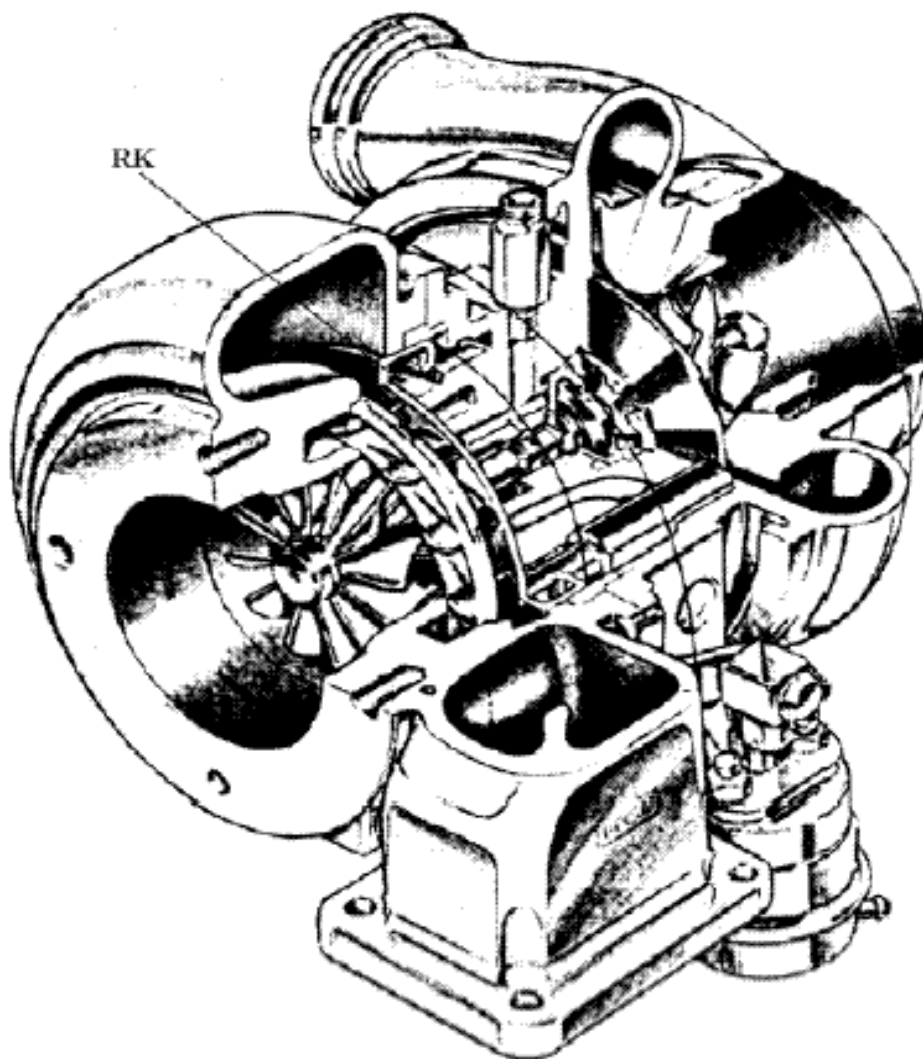

Natáčení lopatek statoru turbíny

Změnou šířky statoru turbíny

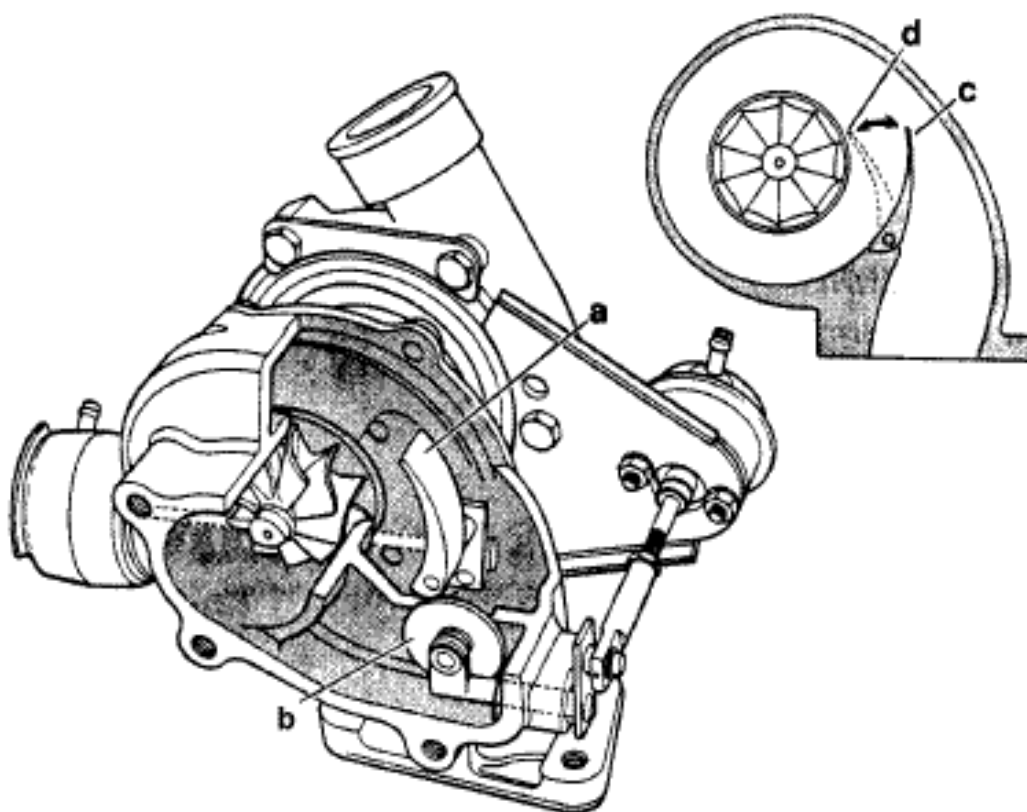
Při tomto způsobu regulace opět prochází turbínou plný hmotnostní tok spalin a turbína je navržena na plný hmotnostní tok. Regulace zde probíhá zúžením šířky statoru, kdy nedochází ke změně směru výstupního vektoru rychlosti ze statoru, ale jen ke zvýšení rychlosti. Vzhledem k tomu že zde dochází k posunu celého rozváděcího kola s lopatkami, není zde možné použít membránové jednotky ovládané tlakem za kompresorem, ale je použito pístové jednotky poháněné z brzdového systému vozidla.

Změna šířky statoru

Kombinovaná regulace plnicího tlaku

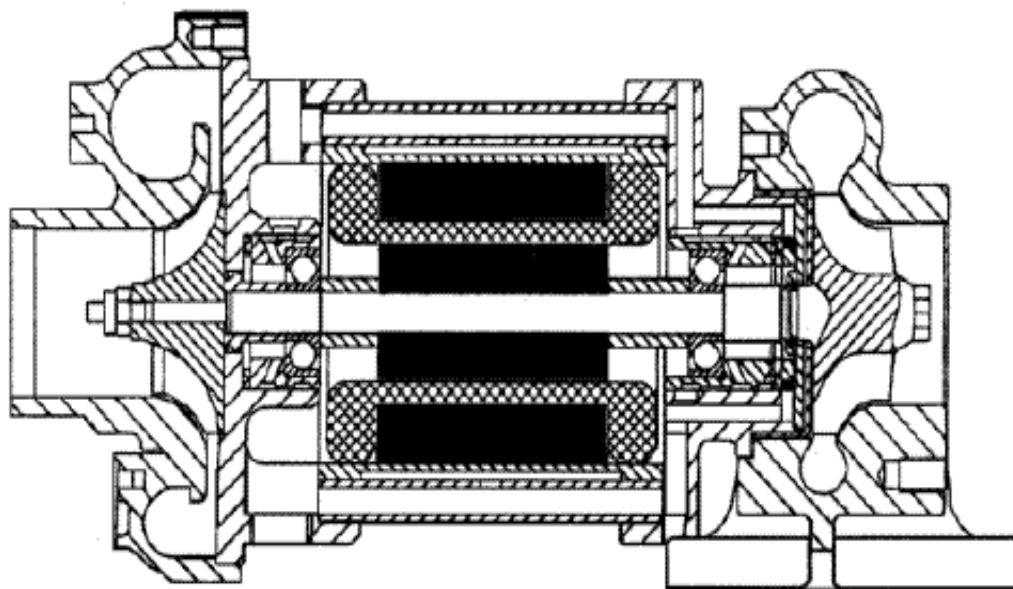
Při tomto způsobu regulace se vychází ze systému s přepouštěcí klapkou, která je dále doplněna klapkou směrovou, která upravuje proudění v bezlopatkové rozváděcí skříni. Dochází tak k příznivějším stavům plynu před turbínou než v případě samotného přepouštění. Tato varianta existuje též v jednodušší verzi pouze s klapkou směrovou pro úpravu rychlostního trojúhelníku vzduchu na vstupu do rotoru.

Kombinovaná regulace

Podporou elektrického pohonu

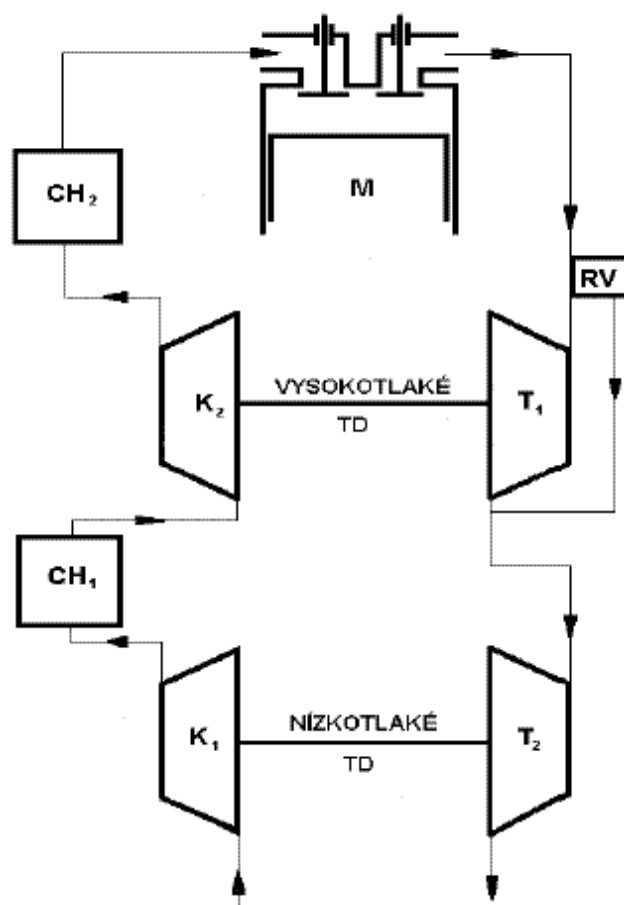
Turbodmychadlo s elektrickým pohonem se používá pro zvýšení schopnosti akcelerace a eliminace tzv. turbo efektu, neboli prodlevy plnění. U tohoto turbodmychadla je použito elektromotoru k okamžitému roztočení turbodmychadla, kdy elektromotor odebírá energii z baterie. Vzhledem k vysokému odběru až 1,8 kW je zapotřebí speciální baterie a dále je potřeba baterii za provozu při konstantních rychlostech (např. na dálnici) zpětně dobíjet.

S elektrickým pohonem

Dvoustupňové regulované přepřňování

Pro vysokotlaké přepřňování bylo vyvinuto dvoustupňového přepřňování za pomoci dvou sériově zapojených turbodmychadel. První turbodmychadlo (blíže k motoru) je menší vysokotlaké, za kterým následuje turbodmychadlo větší nízkotlaké. Při nízkých otáčkách prochází všechny spaliny oběma turbínami, ale se zvyšujícím se hmotnostním tokem by došlo k přetížení vysokotlaké turbíny a tak je část spalin vedena obtokem na turbodmychadlo nízkotlaké. Plnicí vzduch proudící do motoru opět proudí skrz obě dmychadla a za oběma je nasazen mezichladič pro ochlazení plnicí směsi. Díky tomuto systému je možno dosáhnout téměř konstantního středního efektivního tlaku v širokém rozsahu otáček a dosahuje se poměrně vysoké hodnoty přebytku vzduchu $\lambda=1,9$ a tím pádem nízké kouřivosti.

Dvoustupňové přepřňování

1.3 CHLAZENÍ PLNÍCÍHO VZDUCHU

Chlazení plnicího vzduchu se používá k dalšímu zlepšení parametrů přeplňování. Mezi výhody patří:

- zvýšení hustoty plnicího vzduchu
- zvýšení výkonu motoru
- snížení teploty cyklu, což snižuje jeho namáhání a následné namáhání turbíny
- snížení emisí oxidů dusíku
- snížení měrné spotřeby

Mezi nevýhody je možno zařadit:

- navýšení ceny motoru
- zvětšení zástavbových rozměrů motoru
- tlaková ztráta v chladiči.

Chlazení vzduch-vzduch

Plnicí vzduch je veden do chladiče umístěného před chladičem vody oběhu motoru. Před chladičem je dále umístěn axiální ventilátor, který žene vzduch na hliníkový chladič. Tento způsob je účinnější na ochlazení než chladič vzduch – voda, ale je náročnější na zástavbové rozměry a jsou zde větší tlakové ztráty v chladiči.

Chlazení vzduch-voda

Chladičem prochází chladicí voda z chladicího oběhu motoru. Voda je však poměrně vysoké teploty a tak nedochází k tak vysokému zchlazení..

1.4 EMISE VÝFUKOVÝCH PLYNŮ, ÚPRAVA NO_x

Vzhledem k prudkému nárůstu silniční dopravy vzrostlo i zatížení životního prostředí škodlivinami ve výfukových plynech. Zejména se jedná o CO, CO₂, NO_x, HC. Emise CO jsou velmi jedovaté. Vznikají zejména při tzv. bohaté směsi tj $\lambda < 1$. Emise CO₂ pro změnu přispívají ke skleníkovému efektu. Jejich snížení můžeme dosáhnout téměř výhradně snížením spotřeby paliva. Dalšími škodlivými látkami při spalování jsou volné zbytkové uhlovodíky a popílek. K redukci emisí se v současné době používá třicestných katalyzátorů, Filtrů pevných částic u dieslových motorů a úprav spalovacích procesů. Posledním významné škodliviny z pohledu mé diplomové práce jsou pak emise NO_x. Vznikají jako následek vysokých spalovacích teplot a koncentrací kyslíku. Emise NO_x můžeme ovlivňovat následujícími způsoby.

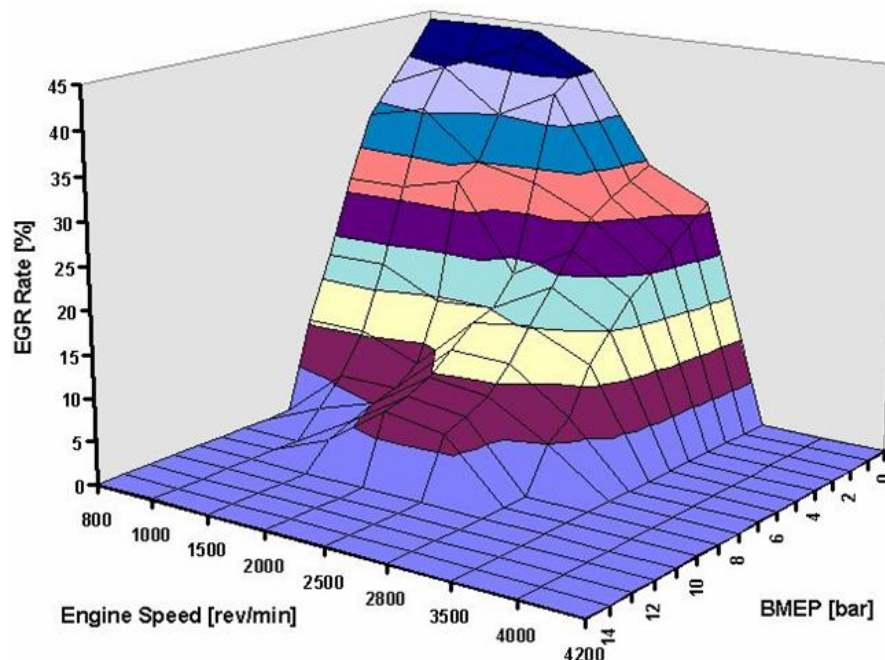
Úpravou spalovacího procesu

Úpravou spalovacího procesu se rozumí úprava počátku vstřiku, průběh vstřiku a rozprášení paliva. Pozdní vstřikování paliva snižuje emise NO_x následkem nižší maximální teploty cyklu. Průběhem vstřiku se rozumí měnící se hmotnostní tok paliva, kdy prudké vstříknutí paliva hned na začátku by vedlo opět ke zvýšení emisí NO_x. Jemné rozprášení paliva pak napomáhá snížení emisí HC a kouřivosti.

EGR (Exhaust Gas Recirculation - recirkulace výfukových plynů)

U recirkulace spalín je do sacího potrubí nasávána část ochlazených spalín z výfukového potrubí, čímž se zmenšuje koncentrace kyslíku v nasávaném vzduchu. Kromě toho mají výfukové plyny vyšší měrnou tepelnou kapacitu než vzduch a podíl vody ve vracených výfukových plynech snižuje dodatečně teploty spalování.

Hodnota se mění podle otáček motoru a zatížení a může dosahovat při nízkém zatížení až 40%.

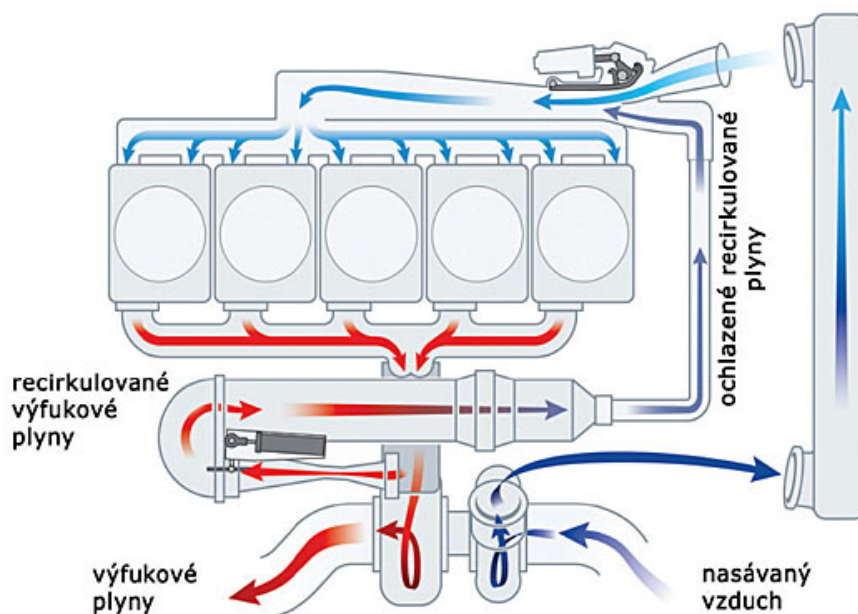

Ukázka % recirkulace pro motor splňující normu EURO 3

Short route EGR – Je to varianta kdy se výfukové plyny přepouští a prostoru před turbínou do prostoru za mezichladič stlačeného vzduchu za kompresorem. Mezi výhody patří, že není potřeba nijak upravovat kompresorové kolo z hlediska agresivních materiálu spalin. Mezi nevýhody pak zejména potřeba pozitivního tlakového spádu mezi prostorem před turbínou a za mezichladičem plnicího vzduchu.

Long route EGR – Zde dochází k recirkulace až po výstupu z turbíny a spaliny jsou přepouštěny do prostoru před kompresor. Odpadá problém s pozitivním tlakovým spádem, ale dochází ke značnému znečištění kompresoru od sazí a k oxidaci hliníkových kol které se tedy musí nahradit nerezovými.

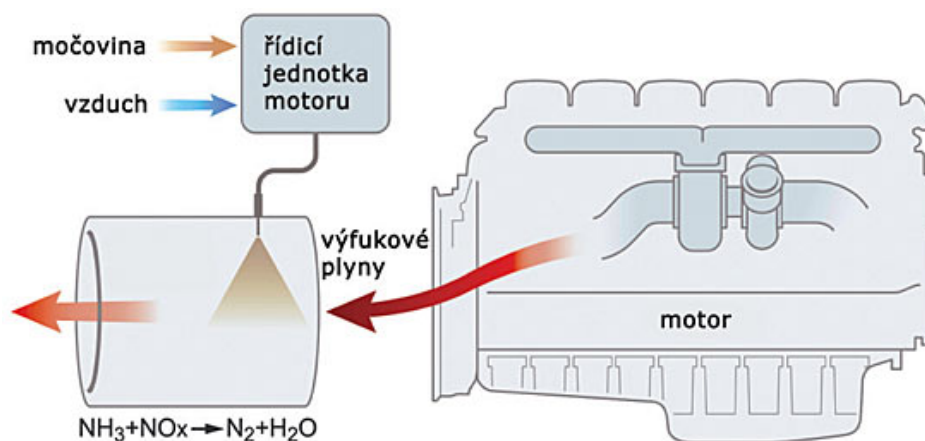

Princip short route EGR

SCR (Selective Catalytic Reduction - selektivní katalytická redukce)

SCR je metoda dodatečné úpravy výfukových plynů, využívající ke snižování emisí AdBlue - aditivum na bázi močoviny. Při tankování vozidla tak je zapotřebí doplnit do zvláštní nádrže také aditivum. AdBlue se vstřikuje do výfukového potrubí za účelem zachování redukční funkce katalyzátoru. Technologie SCR je efektivní při vysoké zátěži motoru a vysoké celkové hmotnosti soupravy. Celkové provozní náklady včetně aditiv AdBlue jsou srovnatelné s motory Euro 3.

Princip SCR

2. PŘEDBĚŽNÝ VÝPOČET

Zadané parametry

označení	rozměr	jednotka	název
i	4	-	počet válců
τ	2	-	taktnost motoru
V	4,156	dm ³	zdvihový objem
D	105,00	mm	vrtání
H	120,00	mm	zdvih
M_{k1000}	480,00	Nm	kroutící moment v 1000 ot/min
M_t	40,00	%	převýšení kr.momentu při 1480 ot/min
n_{2200}	2200,00	min ⁻¹	maximální otáčky
P_{2200}	100,00	kW	výkon při $n_{\max} = 2200$ ot/min

Výkonové charakteristiky při zadaných režimech.

$$P = M_k \cdot 2 \cdot \pi \cdot \frac{n}{60 \cdot 1000}$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
M_k	Nm	480,00	672,00	434,06
P	kW	50,27	104,15	100

Střední efektivní tlak na píst a střední pístová rychlost.

$$p_e = \frac{P_e \cdot \tau}{V \cdot n} \quad c_s = 2 \cdot n \cdot H$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
P_e	kW	50,27	104,15	100
τ	-	2		
H	mm	120		
V	dm ³	4,156		
p_e	MPa	1,451	2,032	1,312
c_s	m·s ⁻¹	4	5,92	8,8

Výpočet hustoty plnicího vzduchu

$$\rho_s = \frac{60}{V_z} \cdot \frac{\lambda \cdot L_t}{H_u} \cdot \frac{\tau}{n} \cdot \frac{P_e}{\eta_{pl} \cdot \eta_i \cdot \eta_m} \cdot \frac{\varepsilon - 1}{\varepsilon + (\alpha - 1)}$$

Znamé parametry:

označení	rozměr	jednotka	název
L_t	14,3	$\text{kg} \cdot \text{kg}_P^{-1}$	hm. vzduchu pro spálení 1kg paliva
H_u	42 500	$\text{kJ} \cdot \text{kg}^{-1}$	spodní výhřevnost paliva
T	2	-	Taktnost motoru
ε	16	-	kompresní poměr

Určení efektivní účinnosti motoru

Efektivní účinnost je dána součinem účinnosti indikované s účinností mechanickou. Její hodnota se dá spočítat z měrné spotřeby paliva změřené na obdobném motoru společnosti Zetor.

$$m_{pe} = \frac{3600 \cdot 1000}{H_u \cdot \eta_i \cdot \eta_m} \Rightarrow \eta_i \cdot \eta_m = \eta_e = \frac{3600 \cdot 1000}{H_u \cdot m_{pe}}$$

n	$\text{ot} \cdot \text{min}^{-1}$	1000	1480	2200
m_{pe}	$\text{g} \cdot \text{kW}^{-1} \cdot \text{h}^{-1}$	230	215	245,000
H_u	$\text{kJ} \cdot \text{kg}^{-1}$	42 500	42 500	42 500
η_e	-	0,368	0,394	0,346

Určení součinitele přebytku vzduchu λ

Součinitel přebytku vzduchu volím podle obdobných motorů s přihlédnutím k maximální kouřivosti a emisím ostatních spalín.

n	$\text{ot} \cdot \text{min}^{-1}$	1000	1480	2200
λ	-	1,4	1,4	1,4

Určení plnicí účinnosti

Plnicí účinnost volím podle literatury a podle obdobných motorů.

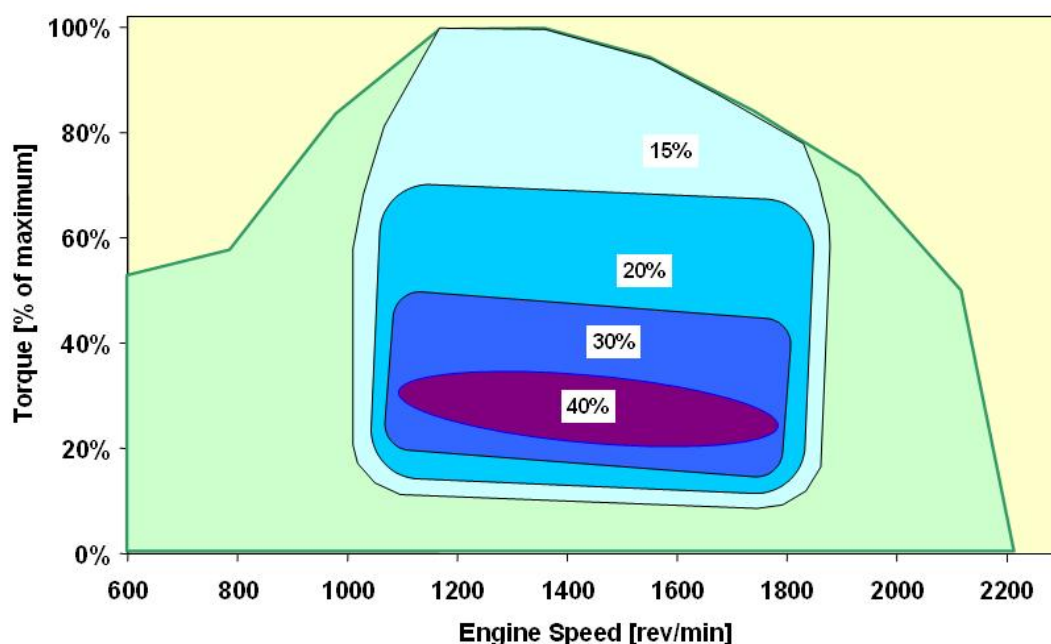
n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
η_{pl}	-	0,88	0,9	0,89

Určení stupně vypláchnutí spalovacího prostoru

Hodnota stupně vypláchnutí může být v rozmezí 0 až 1. Hodnotu je možno jen předpokládat. Je možno vycházet z hodnoty součinitele propláchnutí ϕ_{pr} . Vzhledem k tomu, že hodnotě $\phi_{pr} = 1$ odpovídá hodnota $\alpha = 0$ a hodnotě $\phi_{pr} = 1,5$ hodnota $\alpha = 1$ a závislost těchto dvou veličin se předpokládá lineární. Vzhledem k součiniteli propláchnutí $\phi_{pr}=1,02$ položím hodnotu $\alpha = 0,04$.

Volba hodnoty recirkulace spalin EGR

Podle informací získaných z podobných motorů a zkušeností jiných výrobců je zvolena nejvyšší hodnota recirkulace při plném zatížení v otáčkách s nejvyšším kroutícím momentem a v ostatních režimech klesá. Ukázka možných hodnot recirkulace v různých režimech a různých zatíženích je na přiloženém obrázku.

Zvolené hodnoty recirkulace:

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
EGR	%	7	15	10

Upravená plnicí účinnost s EGR

Aby se projevila plnicí účinnost ve výpočtu potřebné hustoty vzduchu, musíme podle toho upravit vstup do rovnice. Pomůžeme si tím, že podle hodnoty recirkulace uplavíme plnicí účinnost.

$$\eta_{plEGR} = \eta_{pl} \cdot \left(100 - \frac{EGR}{100}\right)$$

Ted' když jsou známy všechny parametry můžu vypočítat potřebnou hustotu plnicího vzduchu.

$$\rho_s = \frac{60}{V} \cdot \frac{\lambda \cdot L_t}{H_u} \cdot \frac{\tau}{n_M} \cdot \frac{P}{\eta_{plEGR} \cdot \eta_e} \cdot \frac{\varepsilon - 1}{\varepsilon + (\alpha - 1)}$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
EGR	%	7	15	10
λ _{opt}	-	1,4	1,4	1,4
H _u	kJ·kg ⁻¹	42 500		
L _t	kg _L ·kg _P ⁻¹	14,3		
τ	-	2		
V _z	m ³	0,004156		
P	kW·m ⁻³	50,27	104,15	100,0000
η _{pl}	-	0,88	0,9	0,89
η _{plEGR}	-	0,8184	0,765	0,801
η _e	-	0,368	0,394	0,346
ε	-	16		
α	-	0,04		
ρ _s	kg·m ⁻³	2,3015	3,1673	2,2518

Určení tlaku plnicího vzduchu a teploty za mezichladičem.

Po výpočtu hustoty plnicího vzduchu musíme vypočítat potřebný tlak plnicího vzduchu, abychom mohli navrhnout stlačení v kompresoru. Potřebný plnicí tlak významně ovlivňuje mezichlazení plnicího vzduchu, protože při snížení teploty dochází ke zvýšení hustoty plnicího vzduchu při stejném objemu. Vzhledem k poměrně vysokému stupni plnění budu navrhnout účinnější chlazení vzduch-vzduch. Mezichladič bude umístěn před chladičem chladící vody oběhu motoru a bude poháněn ventilátorem. Teplotu okolí a tím pádem i teplotu chladícího vzduchu volím 20 °C. Výpočet byl proveden iterační metodou, kdy se zvolila hodnota p_{k2} a následně se vypočtená hodnota p_s znova dosazovala znova za tlak p_{k2} tak dlouho až se s požadovanou přesností srovnaly.

$$p_s = \rho_s \cdot r_s \cdot T_s = \rho_s \cdot r_s \cdot \left[(1 - \eta_{ch}) \cdot T_{K1} \left\{ 1 + \frac{1}{\eta_{ks}} \left[\left(\frac{p_{k2}}{p_{k1}} \right)^{\frac{(\kappa_s - 1)}{\kappa_s}} - 1 \right] \right\} + \eta_{ch} \cdot T_{w1} \right]$$

r_s	287,04	J·kg ⁻¹ ·K ⁻¹	plynová konstanta
η_{ch}	dle režimu	-	účinnost mezichladiče
T_{K1}	20	°C	Okolní teplota
η_{ks}	0,7	-	izoentropické účinnost kompresoru
p_a	0,1	MPa	Atmosferický tlak
κ_s	1,4	-	izoentropický koeficient pro vzduch
T_{w1}	20	°C	teplota chladícího vzduchu

DIPLOMOVÁ PRÁCE

n	ot·min⁻¹	1000	1480	2200
ρ_s	kg·m⁻³	2,3015	3,1673	2,2518
r_s	J·kg⁻¹·K⁻¹	287,04	287,04	287,04
η_{ch}	-	0,90	0,85	0,80
T_{k1}	°K	293,15	293,15	293,15
η_{ks}	-	0,70	0,70	0,70
p_{k2}=p_s	MPa	0,2044	0,2868	0,2629
p_a	Mpa	0,1000	0,1000	0,1000
Δp	MPa	0,004	0,005	0,006
p_{k1}	MPa	0,096	0,095	0,094
K_s	-	1,4	1,4	1,4
T_{w1}	°K	293,15	293,15	293,15
T_s	°K	303,25	317,11	314,41
p_s	MPa	0,2003	0,2883	0,2032

Potřebné parametry kompresoru**Kompresní poměr**

Abychom dostali požadované stlačení kompresoru musíme hodnotu tlaku plnicího vzduchu navýšit ještě o hodnotu tlakové ztráty v chladiči plnicího vzduchu. Ztrátu uvažuji v rozmezí 1,5 až 3,5 kPa dle režimu.

n	ot·min⁻¹	1000	1480	2200
Δp_z	MPa	0,0015	0,0025	0,0035
p_{k2}	Mpa	0,2018	0,2908	0,2067
Π_c	-	2,102	3,061	2,199

Hmotnostní tok vzduchu

Dalším důležitým parametrem pro provoz kompresoru je spolu s kompresním poměrem hmotnostní tok vzduchu. Oba parametry se vynášejí do kompresorové mapy k přesnějšímu určení izoentropické účinnosti kompresoru a otáček kompresoru a turbíny.

$$m_k = V_z \cdot \frac{n_m}{60 \cdot \tau} \cdot \rho_s \cdot \eta_{pl} \cdot \varphi_{pr} \cdot \frac{\varepsilon + (\alpha - 1)}{\varepsilon - 1}$$

n	ot/min	1000	1480	2200
V_z	m ³	0,004156		
ρ_s	kg·m ⁻³	2,3015	3,1673	2,2518
η_{pl}	-	0,865	0,9	0,88
φ_{pr}	-	1,02		
ε	-	16		
α	-	0,04		
m_k	kg·s ⁻¹	0,0705	0,1494	0,1544

Výpočet teploty na vstupu do motoru při použití EGR

Vzhledem k tomu, že teplota spalin je vyšší než teplota vzduchu jdoucí z mezichladiče, je potřeba spočítat teplotu po smísení jako vstupní hodnotu výpočtu tepelného oběhu motoru. Teplotu spalin volím dle zkušeností z jiných motorů 150 °C.

$$C_{Pcomb} = EGR \cdot C_{Pegr} + (1 - EGR) \cdot C_{Pair}$$

$$m_{engine} \cdot T_{eng} \cdot C_{pcomb} = m_{air} \cdot T_{air} \cdot C_{Pair} + m_{egr} \cdot T_{egr} \cdot C_{Pegr} \Rightarrow T_{eng}$$

$$T_{eng} = \frac{m_{air} \cdot T_{air} \cdot C_{Pair} + m_{egr} \cdot T_{egr} \cdot C_{Pegr}}{m_{eng} \cdot C_{Pcomb}}$$

n_m	ot/min	1000	1480	2200
EGR	%	7,0000	15,0000	10,0000
m_{air}	-	0,9300	0,8500	0,9000
m_{EGR}	-	0,0700	0,1500	0,1000
C_{Ppair}	$\text{kJ}\cdot\text{kg}^{-1}\cdot\text{K}^{-1}$	1,005		
C_{Pegr}	$\text{kJ}\cdot\text{kg}^{-1}\cdot\text{K}^{-1}$	1,330		
C_{Pcomb}	$\text{kJ}\cdot\text{kg}^{-1}\cdot\text{K}^{-1}$	1,0138	1,0238	1,0175
T_{air}	K	303,2503	317,1058	314,4139
T_{egr}	K	423,15		
T_{eng}	K	312,61	334,66	326,49

Měrná energie pro stlačení 1kg vzduchu

$$W_{kc} = \frac{1}{\eta_{KS}} \cdot \frac{\kappa_s}{\kappa_s - 1} \cdot r_s \cdot T_{k1} \cdot \left(\Pi_c^{\frac{\kappa_s - 1}{\kappa_s}} - 1 \right)$$

n	ot/min	1000	1480	2200
η_{KS}	-	0,70		
κ_s	-	1,4000		
r_s	$\text{J}\cdot\text{kg}^{-1}\cdot\text{K}^{-1}$	289,00		
T_{k1}	K	293,15		
Π_c	-	2,1024	3,0610	2,1992
W_{kc}	$\text{kJ}\cdot\text{kg}^{-1}$	100,20	159,54	106,97

Příkon dmyhadla

Příkon dmyhadla je dán součinem měrné energie a hmotnostím tokem vzduchu procházejícího kompresorem.

$$P_c = W_{kc} \cdot m_k$$

n	ot/min	1000	1480	2200
W_{kc}	kJ·kg ⁻¹	100,20	159,54	106,97
m_k	kg/s	0,0705	0,1494	0,1544
P_c	kW	7,0653	23,8403	16,5181

Návrh turbíny pro jednotlivé režimy.

Parametry výfukových plynů

r_{vp}	J·kg ⁻¹ ·K ⁻¹	283	plynová konstanta spalin
K_{vp}	-	1,32	adiabatický exponent spalin

Výpočet pomocné konstanty k₁

$$k_1 = \frac{r_{vp}}{r_s} \cdot \frac{\kappa_s - 1}{\kappa_s} \cdot \frac{\kappa_{vp}}{\kappa_{vp} - 1} = 1,154$$

Celková účinnost turbodmychadla

η_{TDC}	-	0,52	určeno dle literatury

Teplota výfukových plynů

Teploty vyplývají z měření na obdobném motoru.

n	ot/min	1000	1480	2200
T_{T1}	K	753	926	886

Impulsní a průtokový součinitel.

Volím dle literatury s ohledem k zapojení výfukového systému.

β	-	1,1	Impulzní součinitel
μ	-	0,96	Průtokový součinitel

Součinitel odporu

$$\zeta = \frac{T_{T1}}{T_{k1}} \cdot \eta_{TDc} \cdot \beta$$

n	ot/min	1000	1480	2200
T_{T1}	K	753	926	886
T_{k1}	K	293,15	293,15	293,15
η_{TDc}	-	0,52		
β	-	1,1		
ζ	-	1,4693	1,8068	1,7288

Časová spotřeba paliva

$$M_p = m_{pe} \cdot P_e$$

n	ot/min	1000	1480	2200
m_{pe}	$\text{g} \cdot \text{kW}^{-1} \cdot \text{h}^{-1}$	230,000	215,000	245,000
P_e	kW	50,27	104,15	100
M_p	$\text{g} \cdot \text{s}^{-1}$	3,2117	6,2201	6,8056

Hmotnostní tok turbínou

$$m_v = (m_k + M_p) \cdot \frac{1}{\mu}$$

n	ot/min	1000	1480	2200
m_k	$\text{kg} \cdot \text{s}^{-1}$	0,0705	0,1494	0,1544
M_p	$\text{kg} \cdot \text{s}^{-1}$	3,2117	6,2201	6,8056
μ	-	0,96		
m_v	$\text{kg} \cdot \text{s}^{-1}$	0,0768	0,1621	0,1679

Převrácený expanzní poměr na turbíně

$$\frac{P_{T2}}{P_{T1}} = \left[1 - \frac{m_k}{m_v} \cdot \frac{1}{k_1} \cdot \frac{1}{\zeta} \cdot \left(\Pi_c^{\frac{\kappa_s - 1}{\kappa_s}} - 1 \right) \right]^{\frac{\kappa}{\kappa - 1}}$$

n	ot/min	1000	1480	2200
m_k	kg·s ⁻¹	0,0705	0,1494	0,1544
m_v	kg·s ⁻¹	0,07680	0,16214	0,16794
k₁	-	1,1541		
ζ	-	1,4693	1,8068	1,7288
Π_c	-	2,1024	3,0610	2,1922
κ_s	-	1,40		
κ_{vp}	-	1,32		
P_{T2}/P_{T1}	-	0,56816	0,47187	0,60027

Expanzní poměr na turbíně

$$\Pi_T = \left(\frac{P_{T2}}{P_{T1}} \right)^{-1}$$

n	ot/min	1000	1480	2200
P_{T2}/P_{T1}	-	0,56816	0,44187	0,60027
Π_T	-	1,7601	2,1192	1,6659

Tlaková ztráta ve výfukovém potrubí

Vyplývá z měření na obdobném motoru

n	ot/min	1000	1480	2200
Δp_v	kPa	3	4	5

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Tlak na výstupu turbíny.

$$p_{T2} = p_a + \Delta p_v$$

n	ot/min	1000	1480	2200
p_a	MPa	0,1		
Δp_v	MPa	0,003	0,004	0,005
p_{T2}	MPa	0,103	0,104	0,105

Tlak na vstupu turbíny

$$p_{T1} = \Pi_T \cdot p_{T2}$$

n	ot/min	1000	1480	2200
Π_T	-	1,7601	2,1192	1,6659
p_{T2}	Mpa	0,103	0,104	0,105
p_{T1}	MPa	0,18129	0,22040	0,17492

Isoentropický spád na turbíně

$$H_{isT} = C_{PEGR} \cdot T_{T1} \cdot \left(1 - \Pi_T^{\frac{\kappa-1}{\kappa}} \right)$$

n	ot/min	1000	1480	2200
C_{PEGR}	$\text{kJ} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{K}^{-1}$	1,1300		
T_{T1}	K	753	926	886
Π_{T1}	-	1,601	2,1192	1,6659
κ_{vp}	-	1,32		
H_{isT}	$\text{kJ} \cdot \text{kg}^{-1}$	108,98	174,18	116,52

Výkon turbíny

$$P_T = H_{isT} \cdot m_v \cdot \eta_T \cdot \eta_{mT}$$

Mechanická účinnost turbodmychadla volím 0,96 což je hodnota pro účinnost turbíny s kluznými ložisky. Hodnotu vnitřní účinnosti turbíny volím 0,9.

n	ot/min	1000	1480	2200
H_{isT}	$\text{kJ} \cdot \text{kg}^{-1}$	108,981	174,181	116,516
m_v	$\text{kg} \cdot \text{s}^{-1}$	0,07680	0,16214	0,16794
η_T	-	0,9		
η_{mT}	-	0,96		
P_T	kW	7,231	24,400	16,906

DIPLOMOVÁ PRÁCE

3 Volba koncepce přeplňování

Z návrhového výpočtu je zřejmé, že pro požadovaný průběh výkonu společně s recirkulací výfukových plynů je potřeba poměrně velkého stlačení a takové stlačení už není pro objemové dmychadla dosažitelné. Také mechanický pohon dmychadla není příliš vhodný z hlediska velkého odebíraného výkonu z klikové hřídele.

Jako výhodné řešení se tedy jeví turbodmychadlo, které je výhodné jak z pohledu hospodárnosti, tak pro poměrně velké stlačení.

Z požadovaných stlačení a hmotnostních toků v jednotlivých režimech je zřejmé, že musíme využít turbodmychadla s regulací. Dalším hlediskem které musíme zohlednit je potřeba recirkulace výfukových plynů ve všech režimech, protože z výpočtu je zřejmé, že tlak před turbínou je menší než tlak za kompresorem a nemáme tedy pozitivní tlakový spád pro přefouknutí spalín do sacího potrubí.

Mám tedy následující možnosti:

- **Turbodmychadlo s regulací odpouštěním výfukových plynů (wastegate)**

U této varianty narážíme na problém recirkulace výfukových plynů v nízkých otáčkách. Nemáme zde totiž dostatečný tlak před turbínou k přepuštění spalín do sání. U vysokých otáček pak dochází k menší účinnosti díky ztrátám.

- **Turbodmychadlo s regulací odpouštěním v kombinaci se škrticí klapkou před turbodmychadlem (backpressure device)**

Před turbínou je předřazeno zařízení se škrticí klapkou, která vytváří dostatečný tlak škrcením před turbínou pro přepuštění spalín.

- **Turbodmychadlo s asymetricky dělenou skříní.**

U této varianty je skříň turbíny rozdělena na dva samostatné vstupy různých velikostí, kdy do každé části vstupují spaliny z jedné poloviny válců. K recirkulaci je využívána pouze větev s menším vstupním otvorem, před kterým vzniká větší tlak.

- **Turbodmychadlem s variabilní geometrií lopatek statoru turbíny**

U tohoto řešení vzniká vyšší tlak přivřením lopatek statoru při nízkých otáčkách a postupné otevírání při zvětšujících se otáčkách a průtoku spalin. Přestože dochází přivřením lopatek ke škrcení, ztráta není tak velká jako u ostatních regulovaných variant, protože zároveň dochází k přesnějšímu nasměrování celého objemu spalin přímo na lopatky. Přepouštění EGR je tedy možno ve všech režimech bez omezení.

Pro své řešení jsem se rozhodl pro variantu **turbodmychadla s variabilní geometrií lopatek**. Tato varianta má jedinou nevýhodu:

Vyšší pořizovací náklady. V porovnání s wastegate turbodmychadlem se jedná o více než 50% ceny navíc..

Mezi výhody pak patří:

Možnost recirkulace ve všech režimech.

Nejpřesnější regulace výkonu dle požadavků.

Minimální zpoždění turbodmychadla (známé jako turbo efekt).

Turbodmychadlem prochází neustále plný hmotnostní tok spalin.

Nejvyšší účinnost a tím pádem nejnižší měrná spotřeba paliva.

4 VÝPOČET OBĚHU A STANOVENÍ PARAMETRŮ PŘEPLŇOVÁNÍ

4.1 Zvolené a zadané parametry

Konstrukční parametry motoru

V	4,156	dm^3	Zdvihový objem motoru
D	105	mm	Vrtání válce
H_m	120	mm	Zdvih pístu
ϵ_z	16	-	Kompresní poměr
n_v	4	-	Počet válců
τ	2	-	Taktnost motoru
L_{oj}	215	mm	Délka ojnice

Použité konstanty

n_2	1,28	-	Exponent polytropy expanze
K	1,4	-	Exponenta adiabaty
r	287,04	$\text{J} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{K}^{-1}$	Plynová konsta vzduchu
r'	293	$\text{J} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{K}^{-1}$	Plynová konstanta spalin
R	8314,3	$\text{J} \cdot \text{K}^{-1} \cdot \text{kmol}^{-1}$	Univerzální plynová konstanta

Atmosferické podmínky

p_a	100	kPa	atmosferický tlak
T_a	20	$^{\circ}\text{C}$	okolní teplota

4.2 Výpočet základních geometrických parametrů motoru

Zdvihový objem jednoho válce

$$V_H = \frac{\pi \cdot D^2}{4} \cdot H_m = 1,039 \text{ dm}^3$$

Celkový objem jednoho válce

$$V_M = V_H \cdot \left(\frac{1}{\varepsilon_z - 1} + 1 \right) = 1,108 \text{ l}$$

Kompresní objem jednoho válce

$$V_C = V_H \cdot \left(\frac{1}{\varepsilon_z - 1} \right) = 0,069 \text{ l}$$

Rameno kliky klikového hřídele

$$r_k = \frac{H_m}{2} = 60 \text{ mm}$$

Klikový poměr motoru

$$\lambda_{kl} = \frac{r_k}{L_{oj}} = \frac{60}{215} = 0,279$$

4.3 Výpočet parametrů pracovní látky

Použitým palivem pro motor je motorová nafta dle normy ČSN EN 590.

Přibližné procentní složení nafty:

uhlík	C	0,87	kmol·kg ⁻¹
vodík	H	0,126	kmol·kg ⁻¹
síra	S	0,004	kmol·kg ⁻¹

Teoreticky nutné množství vzduchu pro spálení 1kg paliva.

$$M_{Lo} = \frac{1}{0,21} \cdot \left(\frac{C}{12} + \frac{H}{4} + \frac{S}{32} - \frac{O}{32} \right) = \frac{1}{0,21} \cdot \left(\frac{0,86}{12} + \frac{0,138}{4} + \frac{0,002}{32} - \frac{0}{32} \right) =$$

$$= 0,4958 \text{ kmol} \cdot \text{kg}^{-1}$$

Molekulová hmotnost uhlovodíkových paliv.

$$\mu_p = 114 \text{ kg} \cdot \text{kmol}^{-1}$$

Skutečné molární množství vzduchu připadajícího na 1kg paliva.

$$M_1 = \lambda_z \cdot M_{Lo} + \frac{1}{\mu_p}$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
M _{Lo}	kmol·kg ⁻¹	0,4958	0,4958	0,4958
λ	-	1,4	1,4	1,4
μ _p	kg·kmol ⁻¹	114	114	114
M ₁	kmol·kg ⁻¹	0,7029	0,7029	0,7029

Zdánlivá molární hmotnost vzduchu.

$$M_{vzd} = 28,97 \text{ kg} \cdot \text{kmol}^{-1}$$

Teoretický směšovací poměr.

$$\sigma_T = M_{vzd} \cdot M_{Lo} = 14,3643$$

Měrná tepelná kapacita vzduchu.

$$c_{p.vz} = \frac{\kappa}{\kappa - 1} \cdot r = 1,0046 \text{ kJ} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{K}^{-1}$$

Měrná tepelná kapacita spalín.

$$c_{p.sp} = \frac{n_2}{n_2 - 1} \cdot r' = 1,3394 \text{ kJ} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{K}^{-1}$$

Součinitel znečištění směsi od reziduálních plynů.

$$\phi_{rez} = 0,076$$

Teplota zbytkových výfukových plynů.

n	ot·min⁻¹	1000	1480	2200
T_{rez}	K	820	926	886

Předpokládaný tlak zbytkových plynů.

n	ot·min⁻¹	1000	1480	2200
p_{rez}	kPa	140,0	162,9	195,0

Ohřátí vzduchu o stěny válce.

n	ot·min⁻¹	1000	1480	2200
ΔT₁	K	13,0	13,8	15,0

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Koeficient reziduálních plynů

$$\gamma_r = \frac{T_{pl} + \Delta T_1}{T_{rez}} \cdot \frac{p_{rez} \cdot \phi_{rez}}{\epsilon_z \cdot p_{pl} - p_{rez}}$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
T _{pl}	K	312,61	334,66	326,49
ΔT ₁	K	13,0	13,8	15,0
T _{rez}	K	820	926	886
p _{rez}	kPa	140,0	162,9	195,0
Φ _{rez}	-	0,076		
ε _z	-	16		
p _{pl}	kPa	200,3	288,3	203,2
γ _r	-	0,001501	0,001047	0,001869

Teplota vzduchu na konci plnění válce

V této teplotě je zohledněno oteplení vzduchu o stěny válce a zvýšení teploty od expandujících reziduálních plynů.

$$T_{1z.teor} = \frac{T_{pl} + \Delta T_1 + \gamma_r \cdot T_{pr} \cdot \frac{c_{pv.vz}}{c_{p.sp}}}{1 + \gamma_r}$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
T _{pl}	K	312,61	334,66	333,23
ΔT ₁	K	13,0	13,8	15,0
T _{rez}	K	753,0	926,0	886,0
γ _r	-	0,001459	0,001026	0,001426
c _{p.vz}	kJ·kg ⁻¹ ·K ⁻¹	1,01150		
c _{p.sp}	kJ·kg ⁻¹ ·K ⁻¹	1,33943		
T _{1z.teor}	K	326,25	349,06	342,51

Spotřeba paliva na jeden termodynamický cyklus

$$M_{p1} = \frac{m_{pal} \cdot P_{e.teor} \cdot \tau}{n_v \cdot n \cdot 60}$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
m_{pe}	g·kW ⁻¹ ·h ⁻¹	230	215	245
Pe	kW	50,266	104,15	100
τ	-	2		
n_v	-	4		
M_{p1}	g	0,0984	0,1261	0,0947

Specifická efektivní spotřeba vzduchu

$$m'_z = V_H \cdot \eta_{pl} \cdot \rho_{pl}$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
V_H	m ³	0,001039	0,001039	0,001039
η_{pl}	-	0,89	0,9	0,89
ρ_{pl}	kg·m ⁻³	2,3015	3,1673	2,2518
m_z'	kg	0,00213	0,00296	0,00208

Spalovací hmotnostní tok vzduchu motorem.

$$m_z = m'_z \cdot i \cdot \frac{n_v}{\tau}$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
m_z'	g	0,002113	0,002819	0,002558
i	-	4	4	4
τ	-	2	2	2
m_z	g·sec ⁻¹	0,07094	0,14611	0,15270

4.4 Obsah jednotlivých složek.

Molární množství oxidu uhelnatého ve výfukových plynech.

Oxid uhelnatý je plyn jedovatý a proto se snažíme jeho vznik eliminovat. K jeho vzniku dochází, pokud spalujeme naftu za podmínek tzv. bohaté směsi, tedy nedostatku vzduch. Vzhledem k tomu, že naše lambda je minimálně 1,4 tak oxid uhelnatý nevznikne.

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
M_{CO}	kmol·kg ⁻¹	0	0	0

Molární množství oxidu uhličitého ve výfukových plynech

$$M_{CO_2} = \frac{C}{12} \text{ kmol} \cdot \text{kg}^{-1} - M_{CO}$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
M_{CO2}	kmol·kg ⁻¹	0,0725	0,0725	0,0725

Molární množství nevázaného vodíku ve výfukových plynech.

$$M_{H_2} = kkHC \cdot M_{CO}$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
M_{CO}	kmol·kg ⁻¹	0	0	0
kkHC	-	0	0	0
M_{H2}	kmol·kg ⁻¹	0	0	0

Molární množství vody(vodních par) ve výfukových plynech.

$$M_{H_2O} = \frac{H}{2} \cdot \text{kmol} \cdot \text{kg}^{-1}$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
H	-	0,126	0,126	0,126
M_{H2O}	kmol·kg ⁻¹	0,063	0,063	0,063

Molární množství dusíku ve výfukových plynech.

$$M_{N_2} = 0,79 \cdot \lambda \cdot M_{Lo}$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
λ	-	1,4	1,4	1,4
M_{Lo}	kmol·kg ⁻¹	0,4958	0,4958	0,4958
M_{N2}	kmol·kg ⁻¹	0,5484	0,5484	0,6659

Molární množství kyslíku ve výfukových plynech.

$$M_{O_2} = 0,21 \cdot (\lambda - 1) \cdot M_{Lo}$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
λ	-	1,4	1,4	1,4
M_{Lo}	kmol·kg ⁻¹	0,4958	0,4958	0,4958
M_{O2}	kmol·kg ⁻¹	0,04165	0,04165	0,04165

Molární množství výfukových plynů při teoreticky nulovém přebytku vzduchu.

$$M_{2\lambda 1} = \left(\frac{C}{12} + \frac{H}{2} \right) \text{kmol} \cdot \text{kg}^{-1} + 0,79 \cdot M_{Lo} = 0,5272 \text{kmol} \cdot \text{kg}^{-1}$$

Celkové molární množství výfukových plynů.

$$M_2 = (M_{CO} + M_{CO_2} + M_{H_2O} + M_{H_2} + M_{N_2} + M_{O_2})$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
M_{CO}	kmol·kg ⁻¹	0	0	0
M_{CO2}	kmol·kg ⁻¹	0,0725	0,0725	0,0725
M_{H2O}	kmol·kg ⁻¹	0,063	0,063	0,063
M_{H2}	kmol·kg ⁻¹	0	0	0
M_{N2}	kmol·kg ⁻¹	0,5484	0,5484	0,6659
M_{O2}	kmol·kg ⁻¹	0,0417	0,0417	0,0729
M₂	kmol·kg ⁻¹	0,7255	0,7255	0,8743

Poměrné zastoupení spalín ve výfukových plynech.

$$r_{M2} = \frac{M_{2\lambda1}}{M_2}$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
M_{2λ1}	kmol·kg ⁻¹	0,5272	0,5272	0,5272
M₂	kmol·kg ⁻¹	0,7255	0,7255	0,7255
r_{M2}	-	0,7266	0,7266	0,7266

Poměrné zastoupení vzduchu ve výfukových plynech.

$$r_L = \frac{(\lambda - 1) \cdot M_{Lo}}{M_2}$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
λ_z	-	1,4	1,4	1,7
M_{Lo}	kmol·kg ⁻¹	0,4958	0,4958	0,4958
M₂	kmol·kg ⁻¹	0,7255	0,7255	0,8743
r_L	-	0,2734	0,2734	0,3970

Energetické parametry paliva.

Výhřevnost paliva.

je dána normou ČSN

H_u 42 $\text{MJ} \cdot \text{kg}^{-1}$

Změna výhřevnosti paliva.

Je dána nedokonalostí spalování při $\lambda < 1$. V našem případě je pro všechny režimy rovna nule.

n	$\text{ot} \cdot \text{min}^{-1}$	1000	1480	2200
ΔH_u	$\text{J} \cdot \text{kg}^{-1}$	0		

Změna přivedeného tepla disociací paliva.

K disociaci dochází při vysokých teplotách nad 2000°C .

n	$\text{ot} \cdot \text{min}^{-1}$	1000	1480	2200
Δdis	%	0	0	0

Změna přivedeného tepla odvodem do stěn válce.

Zvolíme dle praktických poznatků a měření na obdobném motoru.

n	$\text{ot} \cdot \text{min}^{-1}$	1000	1480	2200
Δodv	%	20		

Koeficient skutečného využití tepla přivedeného v palivu.

Je to vlastně účinnost využití tepla z paliva, která je ovlivněna ztrátami disociací a odvodem tepla do stěn válce.

$$\xi_z = 1 - \Delta dis - \Delta odv$$

DIPLOMOVÁ PRÁCE

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
Δdis	%	0	0	0
Δodv	%	20		
ξ _z	-	0,8	0,8	0,8

Skutečné využití tepla přivedené v palivu.

$$q = \frac{\xi_z \cdot (H_u - \Delta H_u)}{M_1 \cdot (1 + \gamma_r)}$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
ξ _z	-	0,795	0,8	0,8
H _u	kJ·kg ⁻¹	42000		
ΔH _u	-	0	0	0
M ₁	kmol·kg ⁻¹	0,7029	0,7029	0,8517
γ _r	-	0,0015	0,0010	0,0014
q	kJ·kmol ⁻¹	47727	47750	47710

Skutečný součinitel molární změny.

Udává poměrnou změnu počtu molů při shoření paliva. Vyjadřuje tedy poměr mezi produkty hoření a molárním množstvím plynů vstupujících do procesu hoření tj. vzduch, palivo, reziduální plyny a recirkující plyny.

$$\mu = \frac{M_2 + \gamma_r \cdot M_1}{M_1 \cdot (1 + \gamma_r)}$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
M ₂	kJ·kg ⁻¹	0,7255	0,7255	0,7255
M ₁	kmol·kg ⁻¹	0,7029	0,7029	0,7029
γ _r	-	0,0015	0,0010	0,0014
μ	kJ·kmol ⁻¹	1,0321	1,0321	1,0320

4.5 Krokový výpočet celého termodynamického cyklu

Celý krokový výpočet oběhu motoru je zpracován v excelu, uvedu zde tedy pouze teoretický postup výpočtu spolu se zdůvodněním volby parametrů a konečnými vypočtenými parametry. Tabulku s kompletními vypočtenými hodnotami krokového cyklu jsou přidány v příloze.

Výpočet teplot a tlaků při kompresi.

Úhel předstihu vstřiku.

Zjištěno dle obdobného motoru.

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
Φ _t	°	8	4	0

Doba hoření.

Zjištěno dle obdobného motoru.

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
Δ ₂	°	55	46	40

Počáteční úhel natočení klikové hřídele a objem válce.

Vzhledem k tomu, že komprese začíná v dolní úvrati, položíme za počáteční úhel roven 180° a objem je roven maximálnímu.

$$\alpha_0 = 180^\circ$$

$$V_o = V_M = 1,108 \text{ l}$$

Molární objem nasáté směsi.

Jedná se o upravenou stavovou rovnici plynů s uvažováním reziduálních výfukových plynů.

$$V_0 = \frac{R \cdot T_{k0}}{(1 + \gamma_r) \cdot p_{k0}}$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
R	J·mol ⁻¹ ·K ⁻¹	8,3143	8,3143	8,3143
T _{k0}	K	312,61	334,66	326,49
γ _r	-	0,001501	0,001047	0,001869
p _{k0}	Mpa	211,2	293,5	267,4
v ₀	m ³ ·kmol ⁻¹	12,2881	9,4704	10,1327

Poměrná změna objemu při pootočení klikového hřídele.

$$\Psi_i = 1 + \frac{\varepsilon_z - 1}{2} \cdot \left[1 - \cos\left(\Pi \cdot \frac{\alpha}{180}\right) + \frac{\lambda_{kl}}{4} \cdot \left(1 - \cos\left(2 \cdot \Pi \cdot \frac{\alpha}{180}\right) \right) \right]$$

Molární objem při pootočení klikového hřídele.

$$v = \psi \cdot \frac{V_0}{\varepsilon_z}$$

Geometrický objem při pootočení klikového hřídele.

$$V = \psi \cdot \frac{V_0}{\varepsilon_z}$$

Koeficient polytropy v závislosti na teplotě vzduchu.

$$n_1 = \kappa_1 - 0,02$$

$$\kappa_1 = 1 + \frac{R}{m_{celk}}$$

Polynomy čtvrtého stupně v následujícím výpočtu vznikly numerickou aproximací bodů pro jednotlivé teploty v excelu.

$$m_{cv.vz} = (3 \cdot 10^{-13} \cdot T^4 - 2 \cdot 10^{-9} \cdot T^3 + 5 \cdot 10^{-6} \cdot T^2 - 0.0009 \cdot T + 20,651)$$

$$m_{cv.sp} = 2 \cdot 10^{-13} \cdot T^4 - 1 \cdot 10^{-9} \cdot T^3 + 2 \cdot 10^{-6} T^2 + 0,0034T + 21,008$$

Tepelná kapacita kompresovaného vzduch se zohledněním recirkulujících plynů.

$$m_{cv.celk} = (1 - EGR) \cdot c_{mv} + EGR \cdot (r_{m2} \cdot m_{cv.vz} + r_{L2} \cdot m_{cv.sp})$$

Výpočet teplot při kompresi.

$$T_{k_{0+1}} = \left(\frac{v_0}{v_{0+1}} \right)^{n_1-1} \cdot T_{k_0}$$

Výpočet tlaků při kompresi.

$$p_{k_{0+1}} = \left(\frac{v_0}{v_{0+1}} \right)^{n_1} \cdot p_{k_0}$$

Teploty a tlaky na konci komprese.

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
p _{α1}	Mpa	8,93	11,95	11,01
T _{α1}	K	824,68	868,12	869,36

Výpočet teplot a tlaků v prodlevě vznícení.

Experimentálně zjištěná konstanta zahrnující dvě fáze plamenných reakcí.

$$C_1 = 0,5$$

Tlak v okamžiku vstřiku paliva.

Hodnoty odečteny z krokového výpočtu dle hodnoty předstihu vstřiku. Viz příloha.

$$p_x = p_{k_{360-\phi_t}}$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
p_x	J·mol ⁻¹ ·K ⁻¹	7,69	11,60	11,01

Teplota v okamžiku vstřiku paliva.

Hodnoty opět odečteny z krokového výpočtu, dle hodnoty předstihu vstřiku. Viz příloha.

$$T_x = T_{k_{360-\phi_t}}$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
T_x	J·mol ⁻¹ ·K ⁻¹	803,10	862,57	869,36

Prodleva vznětu dle Sitkea

$$\Delta\alpha = 6 \cdot n \cdot 10^{-3} \cdot \left\{ C_1 + \left[0,02651 \cdot (p_x)^{-0,7} + 0,07345 \cdot (p_x)^{-1,8} \right] \cdot e^{\frac{3930}{T_x}} \right\}$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
C₁	-	0,5		
p_x	J·mol ⁻¹ ·K ⁻¹	7,69	11,60	11,01
T_x	K	803,10	862,57	869,36
e	-	2,7182		
Δα	°	8,79	9,08	13,78

Zaokrouhlené hodnoty prodlevy vznětu

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
$\Delta\alpha$	°	8	9	14

Teploty a tlaky v prodlevě vznětu

Z diagramů tlaků a teplot naměřených na obdobném motoru vyplývá, že tlaky i teploty vystoupí na kompresní v horní úvrati a dále již nestoupají ani neklesají a jsou tedy shodné s tlaky na konci komprese, uvedenými již dříve.

Výpočet teplot a tlaků při hoření

Začátek hoření.

$$\alpha_{hz} = 360 - \phi_t + \Delta\alpha$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
Φ_t	°	8	4	0
$\Delta\alpha$	°	8	9	14
α_{hz}	°	360	365	374

Konec hoření.

$$\alpha_{hk} = \alpha_{hz} + \Delta_2$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
α_{hz}	°	360	365	374
Δ_2	°	55	46	40
α_{hk}	°	415	411	414

Poměrná změna objemu při pootočení klikového hřídele.

$$\Psi_i = 1 + \frac{\varepsilon_z - 1}{2} \cdot \left[1 - \cos\left(\Pi \cdot \frac{\alpha}{180}\right) + \frac{\lambda_{kl}}{4} \cdot \left(1 - \cos\left(2 \cdot \Pi \cdot \frac{\alpha}{180}\right) \right) \right]$$

Molární objem při pootočení klikového hřídele.

$$v = \psi \cdot \frac{V_0}{\varepsilon_z}$$

Geometrický objem při pootočení klikového hřídele.

$$V = \psi \cdot \frac{V_0}{\varepsilon_z}$$

Uvolněné teplo hořením při jednotlivých natočeních hřídele.

$$w = 6.908 \cdot (m_1 + 1) \cdot \left\{ \frac{\alpha - [360 + (-\phi_t + \Delta\alpha_p)]}{\Delta 2} \right\}^{m_1} \cdot \exp \left\{ \frac{\alpha - [360 + (-\phi_t + \Delta\alpha_p)]}{\Delta 2} \right\}^{m_1 + 1}$$

$$n_1 = \kappa_1 - 0,02$$

$$\kappa_1 = 1 + \frac{R}{m_{cv.celk}}$$

$$m_{cv.vz} = (3 \cdot 10^{-13} \cdot T^4 - 2 \cdot 10^{-9} \cdot T^3 + 5 \cdot 10^{-6} \cdot T^2 - 0.0009 \cdot T + 20,651)$$

$$m_{cv.sp} = 2 \cdot 10^{-13} \cdot T^4 - 1 \cdot 10^{-9} \cdot T^3 + 2 \cdot 10^{-6} T^2 + 0,0034T + 21,008$$

Tepelná kapacita směsi.

$$m_{cv,celk} = (r_{M2} \cdot m_{cv,vz} + r_{L2} \cdot m_{cv,sp})$$

Výpočet teplot při hoření.

$$T_{\alpha} = \left(\frac{V_{\alpha-1}}{V_{\alpha}} \right)^{(n-1)} \cdot T_{\alpha-1} + \frac{\Delta q}{m \cdot c_v}$$

Výpočet tlaků při hoření.

$$p_{\alpha} = \left(\frac{V_{\alpha-1}}{V_{\alpha}} \right)^n \cdot p_{\alpha-1} + \frac{p_{\alpha-1} \cdot T_{\alpha}}{\left(\frac{V_{\alpha-1}}{V_{\alpha}} \right)^{(n-1)} \cdot T_{\alpha-1} - p_{\alpha-1}}$$

Maximální teploty a tlaky.

Maximální hodnoty teplot a tlaků opět získány z krokového výpočtu motoru.

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
p _{max}	Mpa	13,75	16,61	14,10
T _{max}	K	1870,03	1853,46	1746,56

Teploty a tlaky na konci hoření.

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
p _x	Mpa	3,38	4,88	5,56
T _x	K	1568,13	1586,00	1563,28

Výpočet teplot a tlaků při expanzi.

Poměrná změna objemu při pootočení klikového hřídele.

$$\Psi_i = 1 + \frac{\varepsilon_z - 1}{2} \cdot \left[1 - \cos\left(\Pi \cdot \frac{\alpha}{180}\right) + \frac{\lambda_{kl}}{4} \cdot \left(1 - \cos\left(2 \cdot \Pi \cdot \frac{\alpha}{180}\right) \right) \right]$$

Molární objem při pootočení klikového hřídele.

$$v = \psi \cdot \frac{V_0}{\varepsilon_z}$$

Geometrický objem při pootočení klikového hřídele.

$$V = \psi \cdot \frac{V_0}{\varepsilon_z}$$

Koeficient polytropy v závislosti na teplotě vzduchu.

$$n_1 = \kappa_1 - 0,02$$

$$\kappa_1 = 1 + \frac{R}{m_{cv.celk}}$$

$$m_{cv.vz} = (3 \cdot 10^{-13} \cdot T^4 - 2 \cdot 10^{-9} \cdot T^3 + 5 \cdot 10^{-6} \cdot T^2 - 0,0009 \cdot T + 20,651)$$

$$m_{cv.sp} = 2 \cdot 10^{-13} \cdot T^4 - 1 \cdot 10^{-9} \cdot T^3 + 2 \cdot 10^{-6} T^2 + 0,0034T + 21,008$$

Tepelná kapacita směsi.

$$m_{cv.celk} = (r_{M2} \cdot m_{cv.vz} + r_{L2} \cdot m_{cv.sp})$$

Výpočet teplot při expanzi.

$$T_{\alpha} = \left(\frac{V_{\alpha-1}}{V_{\alpha}} \right)^{(n-1)} \cdot T_{\alpha-1}$$

Výpočet tlaků při expanzi.

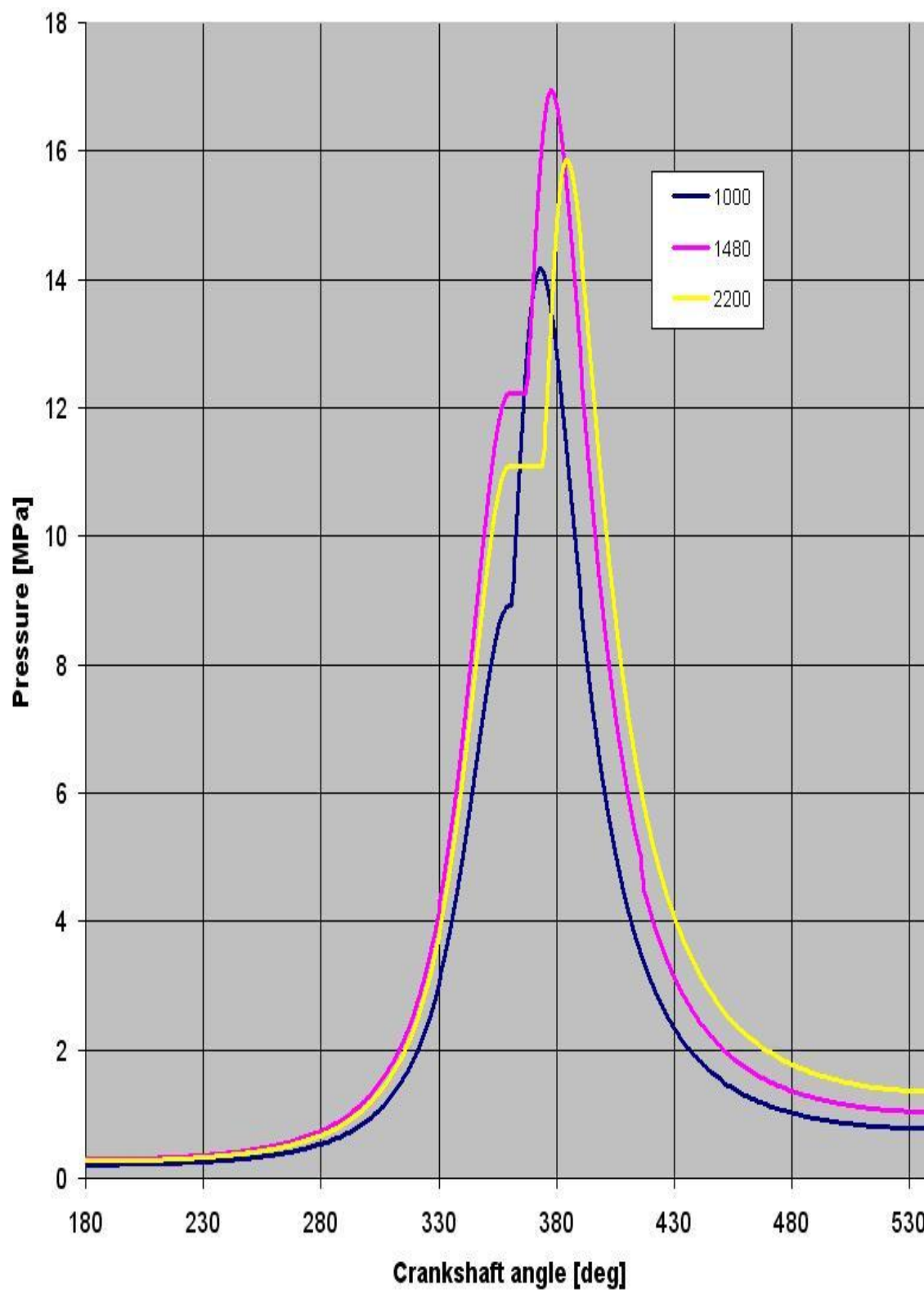
$$p_{\alpha} = \left(\frac{V_{\alpha-1}}{V_{\alpha}} \right)^n \cdot p_{\alpha-1}$$

Teploty a tlaky na konci expanze.

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
p _x	Mpa	0,75	1,02	1,16
T _x	K	1111,13	1106,55	1089,24

5. GRAFICKÉ ZOBRAZENÍ TEPELNÉHO OBĚHU

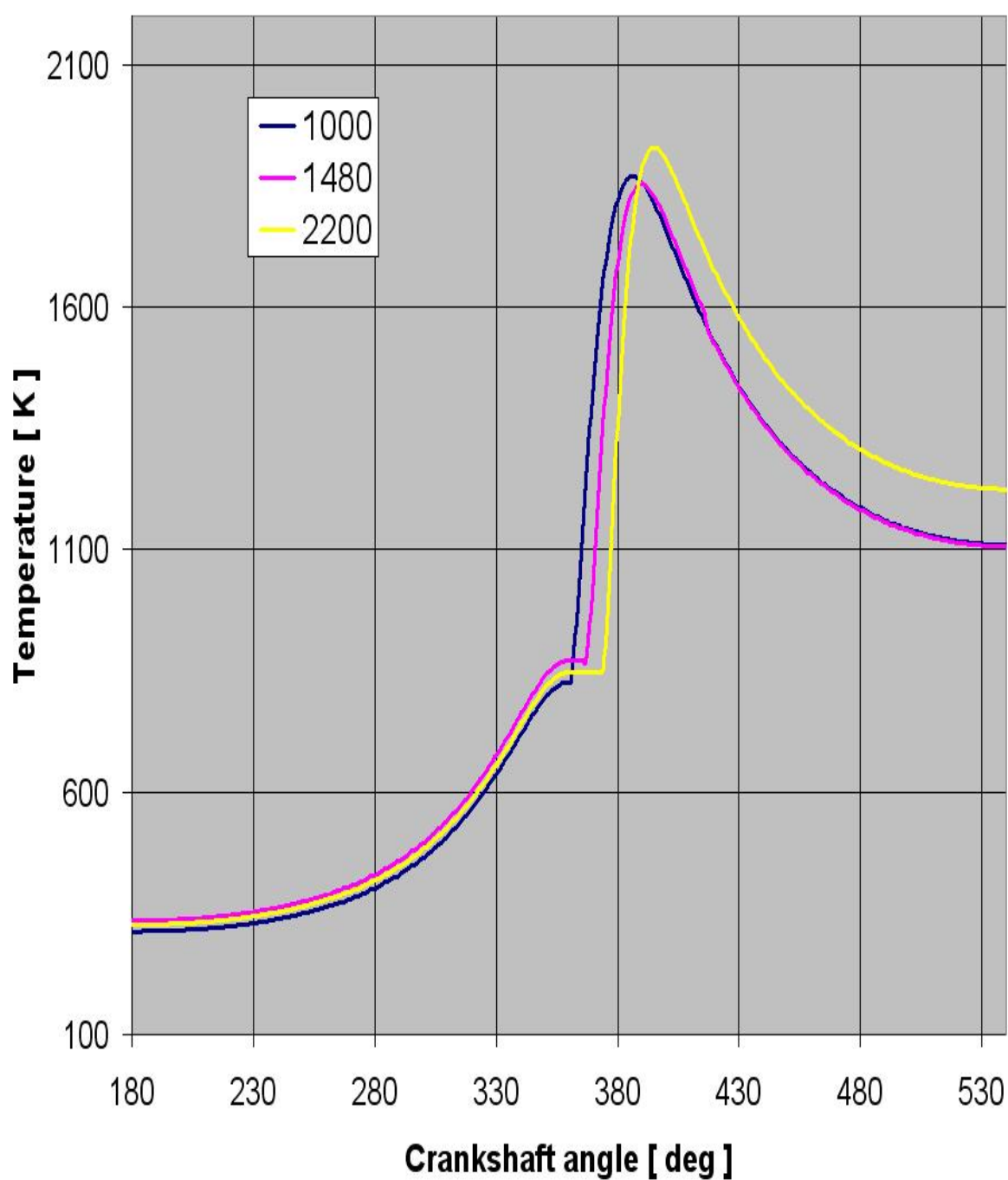
Tlak - úhel natočení klikové hřídele α

DIPLOMOVÁ PRÁCE

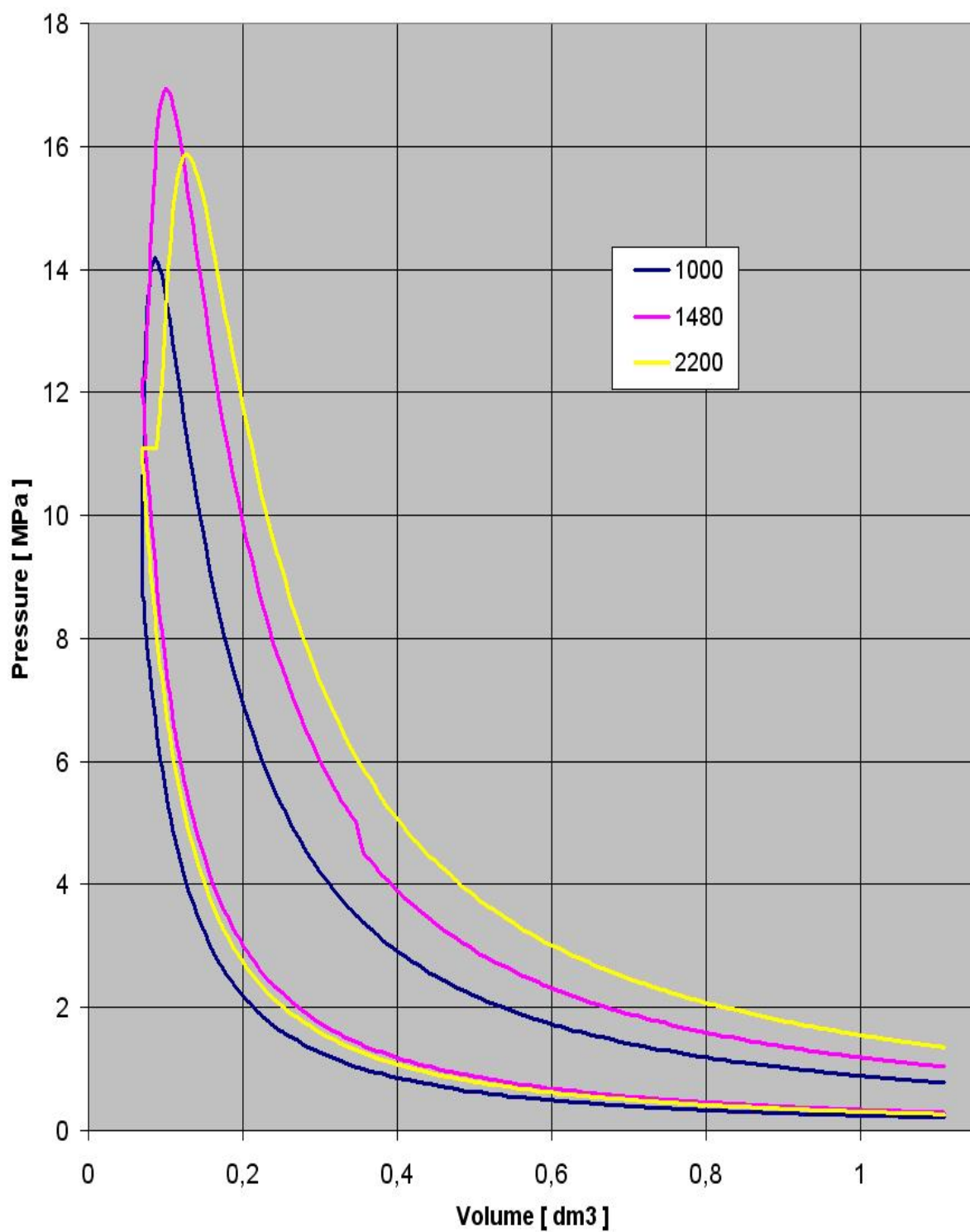
Teplota - úhel natočení klikové hřídele α .

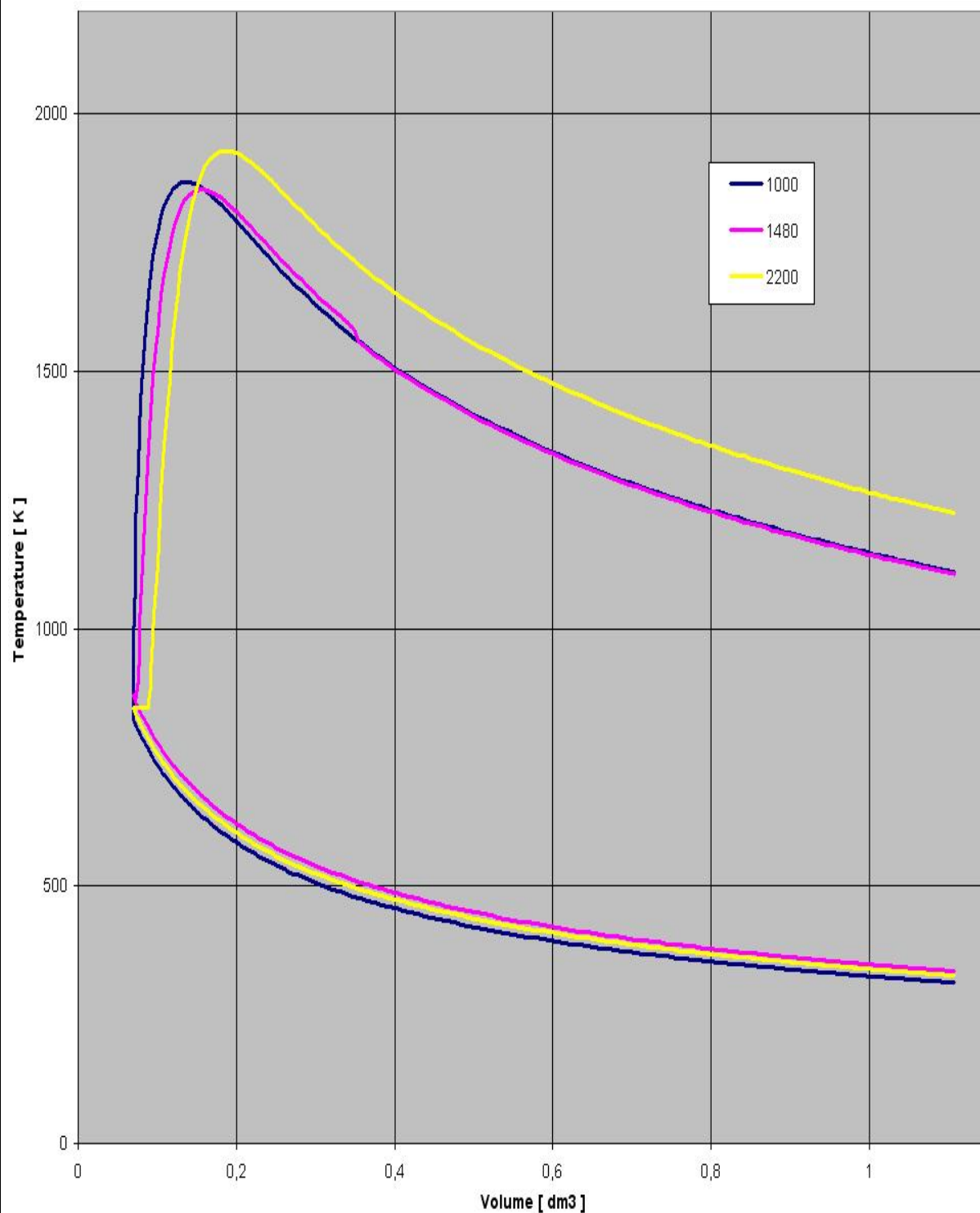

Tlak - Zdvihový objem válce.

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Teplota - Zdvihový objem válce.

DIPLOMOVÁ PRÁCE

5. SPOLUPRÁCE KOMPRESORU, MOTORU A TURBÍNY

Metoda použitá k výpočtu parametrů turbodmychadla je převzata od firmy Honeywell, vyrábějící turbodmychadla Garrett a je to metoda, která se používá v běžné praxi.

Atmosferický tlak - Atmospheric pressure

Zvolená hodnota je platná pro všechny režimy motoru.

$$P_0 = 100 \text{ kPa}$$

Tlaková ztráta v sání - Inlet depression.

Zvolena dle obdobných motorů

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
ΔP _{in}	kPa	4	5	6

Tlak na vstupu kompresoru - Compressor Inlet Pressure.

$$P_{1c} = P_0 - \Delta P_{in}$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
P ₀	ot·min ⁻¹	100		
ΔP _{in}	kPa	4	5	6
P _{1c}	kPa	96	95	94

Kompresní poměr kompresoru - Compressor pressure ratio.

Počáteční kompresní poměr volím dle předběžného výpočtu, tento kompresní poměr se bude postupně měnit s tím jak budu dosazovat reálné účinnosti z kompresorové a turbínové mapy.

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
Π _c	-	2,115	3,122	2,223

Výstupní tlak kompresoru - Compressor outlet pressure.

$$P_{2c} = P_{1c} \cdot \Pi_c$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
P_{1c}	ot·min ⁻¹	96,000	95,000	94,000
Π_c	kPa	2,115	3,122	2,223
P_{2c}	kPa	203,04	296,59	208,96

Pokles tlaku v mezichladiči - Pressure drop across CAC

Přibližné hodnoty získány z obdobných motorů a mezichladičů.

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
ΔP_{cc}	kPa	1,5	2,5	3,5

Vstupní tlak do motoru - Engine Inlet pressure.

$$P_{1e} = P_{2c} - \Delta P_{cc}$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
P_{2c}	ot·min ⁻¹	203,04	296,59	208,96
Π_c	kPa	1,500	2,500	3,500
P_{1e}	kPa	201,54	294,09	205,46

Vstupní teplota do kompresoru - Compressor Inlet Temperature.

Okolní teplota stejně jako při návrhovém výpočtu zvolena 20° C.

$$T_{1c} = 293,15 \quad K$$

Účinnost kompresoru - Compressor Effectiveness.

Účinnost kompresoru nejdříve zvolena 0,70 pro všechny režimy, později při dalších iteracích je dosazována přímo z kompresorové mapy dle hodnoty kompresního poměru a potřebného hmotnostního toku vzduchu kompresorem.

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
η_c	-	0,69	0,73	0,71

Nárůst teploty v kompresoru - Temperature Rise Across Compressor.

$$\Delta T_c = T_{1c} \cdot \frac{(\Pi_c^{0,283} - 1)}{\eta_c}$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
T_{1c}	ot·min ⁻¹	293,150		
Π_c	kPa	2,115	3,122	2,223
η_c	ot·min ⁻¹	0,69	0,73	0,71
ΔT_c	K	100,3	152,7	104,7

Teplota na výstupu z kompresoru - Compressor Outlet Temperature.

$$T_{2c} = T_{1c} + \Delta T_c$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
T_{1c}	ot·min ⁻¹	293,15		
ΔT_c	K	100,3	152,7	104,7
T_{2c}	K	393,47	445,81	397,89

Účinnost mezichladiče - Charge Cooler Efficiency.

Účinnost mezichladiče předpokládáme dle podobých motorů. Je použito chlazení typu vzduch – vzduch.

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
η_{cac}	-	0,900	0,85	0,8

Teplota za mezichladičem - Charge Cooler Outlet temperature.

$$T_{2cac} = T_{2c} - \eta_{cac} \cdot (T_{2c} - T_{1x})$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
T_{2c}	K	393,47	445,81	397,89
T_{1x}	K	293,15		
η_{cac}	K	0,90	0,85	0,80
T_{2cac}	ot·min ⁻¹	303,18	316,05	314,10

Teploty na vstupu do motoru - Engine Inlet Temperature.

$$T_{2cac} = T_{2c} - \eta_{cac} \cdot (T_{2c} - T_{1x})$$

n	ot·min ⁻¹	1000	1480	2200
T_{2c}	K	393,47	445,81	397,89
T_{1x}	K	293,15		
η_{cac}	K	0,90	0,85	0,80
T_{1e}	K	303,18	316,05	314,10

Hustota vzduchu na vstupu do motoru - Engine Inlet Density.

$$\rho_{1e} = \frac{P_{1e}}{(T_{1e} \cdot 0,287)}$$

n	ot/min	1000	1480	2200
P_{1e}	kPa	201,54	294,09	205,46
T_{1e}	K	303,18	316,05	314,10
ρ_{1e}	kg·m ⁻³	2,3162	3,2422	2,2792

Plnicí účinnost - Volumetric efficiency

$$\eta_{volEGR} = \eta_{pl} \cdot \left(1 - \frac{EGR}{100}\right)$$

n	ot/min	1000	1480	2200
η_{vol}	-	0,880	0,900	0,890
EGR	%	7	15	10
η_{volEGR}	-	0,8184	0,765	0,801

Hmotnostní tok vzduchu motorem - Engine Air Flow.

Plnicí účinnost použita dle předběžného výpočtu.

$$W_a = \frac{(\rho_{1e} \cdot \eta_{vol} \cdot V_z \cdot n)}{120}$$

n	ot/min	1000	1480	2200
ρ_{1e}	kg·m ⁻³	2,3162	3,2422	2,2792
η_{volEGR}	-	0,8184	0,765	0,801
V_z	l	0,004156		
W_a	g·s ⁻¹	0,06565	0,12713	0,13910

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Korigovaný průtok kompresorem - Corrected Compressor Flow.

$$W_c^* = W_a \cdot \left(\frac{T_{1c}}{298} \right)^{0,5} / \left(\frac{P_{1c}}{100} \right)$$

n	ot/min	1000	1480	2200
W_a	g·s⁻¹	0,0657	0,1271	0,1391
T_{1c}	K	293,15	293,15	293,15
P_{1c}	kPa	96	95	94
W_c[*]	g·s⁻¹	0,06783	0,13273	0,14677

Množství paliva motorem - Engine Fuel Flow.

Vypočítám ho dle předpokládané měrné spotřeby paliva.

$$W_f = \frac{P \cdot BSFC}{(3600 \cdot 1000)}$$

n	ot/min	1000	1480	2200
P	kW	50,265	104,150	100,000
BSFC	g·kW⁻¹·h⁻¹	230	215	245
W_f	g·s⁻¹	0,00321	0,00622	0,00681

Poměr vzduch/palivo - Air/Fuel Ratio.

$$A / F = \frac{W_a}{W_f}$$

n	ot/min	1000	1480	2200
W_a	g·s⁻¹	0,06565	0,12713	0,13910
W_f	g·s⁻¹	0,00321	0,00622	0,00681
A/F	g·s⁻¹	20,44	20,44	20,44

Teplota na výstupu z motoru - Engine outlet temperature.

Teplota zjištěna z výpočtu tepelného cyklu a obdobného motoru.

n	ot/min	1000	1480	2200
T_{1t}	K	820	926	886

Hmotnostní tok turbínou - Turbine Mass Flow.

$$W_t = W_a + W_f$$

n	ot/min	1000	1480	2200
W_a	g·s⁻¹	0,06565	0,12713	0,1391
W_f	g·s⁻¹	0,00321	0,00622	0,00681
W_t	g·s⁻¹	0,06886	0,13335	0,14591

Mechanická účinnost turbíny - Turbine mechanical efficiency.

Při první iteraci se odhadne, při dalších krocích se dodá reálná hodnota z turbínové mapy. První zvolená hodnota byla 0,65.

n	ot/min	1000	1480	2200
η_{tm}	-	0,62	0,7	0,64

Adiabatický pokles teploty v turbíně - Adiabatic Turbine Temperature Drop.

$$\Delta T_{adt} = \frac{(0,882 \cdot \Delta T_c)}{\eta_{tm}}$$

n	ot/min	1000	1480	2200
ΔT_c	K	100,32	152,66	104,74
η_{tm}	-	0,62	0,7	0,64
ΔT_{adt}	K	142,71	192,35	144,34

Expanzní poměr na turbíně - Turbine Pressure ratio.

$$\Pi_t^{0,25} = \frac{1}{\left(1 - \left(\frac{\Delta T_{adt}}{T_{1t}}\right)\right)}$$

n	ot/min	1000	1480	2200
ΔT_{adt}	K	142,71	192,35	144,34
T_{1t}	K	820	926	886
$\Pi_t^{0,25}$	-	1,2107	1,2622	1,1946

$$\Pi_t = \left(\Pi_t^{0,25}\right)^4$$

n	ot/min	1000	1480	2200
$\Pi_t^{0,25}$	-	1,2107	1,2622	1,1946
Π_t	-	2,1486	2,5379	2,0367

Výstupní tlak na turbíně - Turbine Outlet pressure.

$$P_{2t} = P_0 + P_{exh}$$

n	ot/min	1000	1480	2200
P_0	kPa	100		
P_{exh}	kPa	5	5	5
P_{2t}	kPa	105	105	105

Vstupní tlak na turbíně - Turbine Inlet Pressure.

$$P_{1t} = \Pi_t \cdot P_{2t}$$

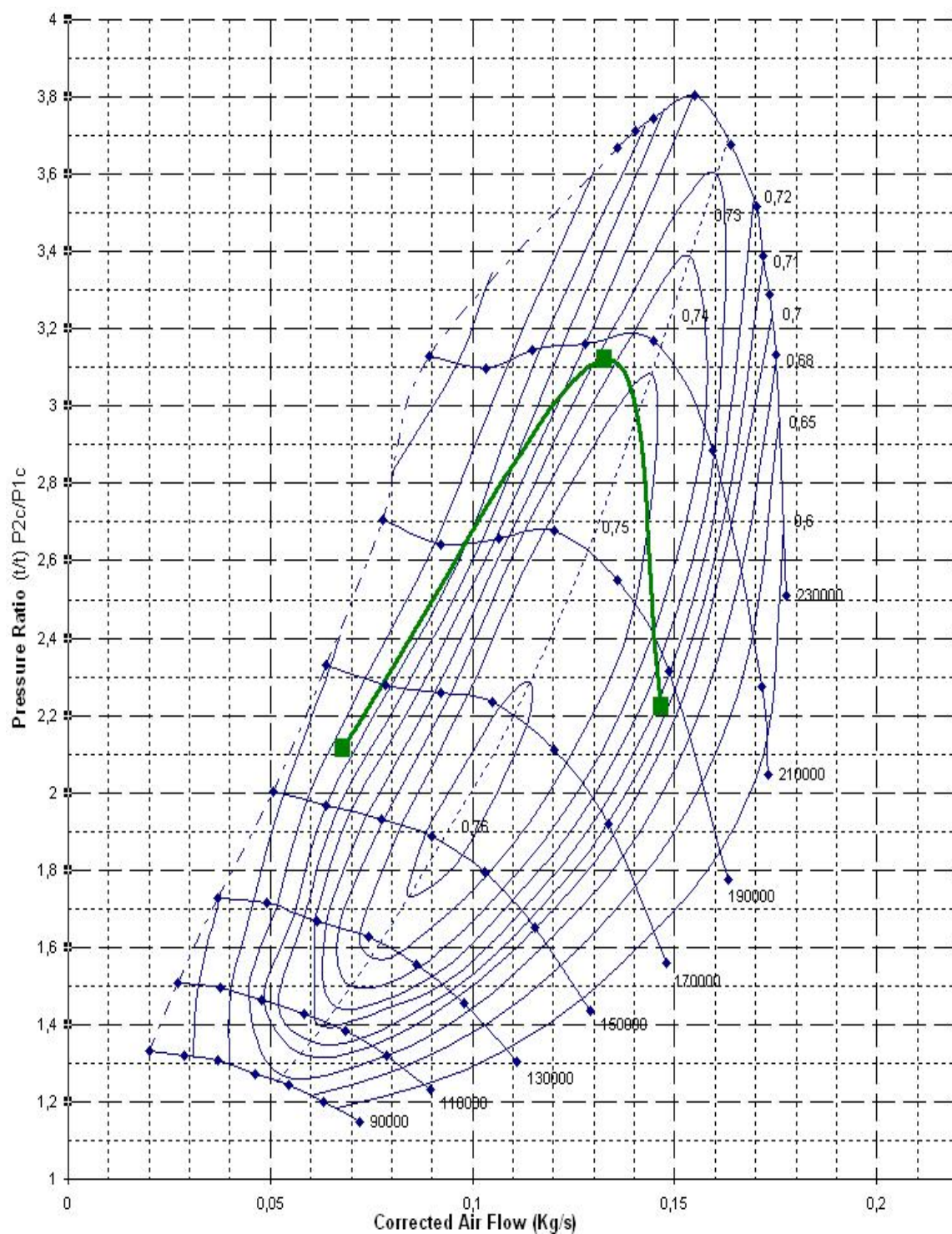
n	ot/min	1000	1480	2200
Π_t	-	2,1486	2,5379	2,0367
P_{2t}	kPa	105	105	105
P_{1t}	kPa	225,61	266,48	213,85

Redukovaný hmotnostní tok turbínou - Corrected Turbine Flow.

$$W_t^* = (1 - EGR) \cdot W_t \cdot \sqrt{\frac{T_{1t}}{288,3}} \cdot \frac{101,32}{P_{1t}}$$

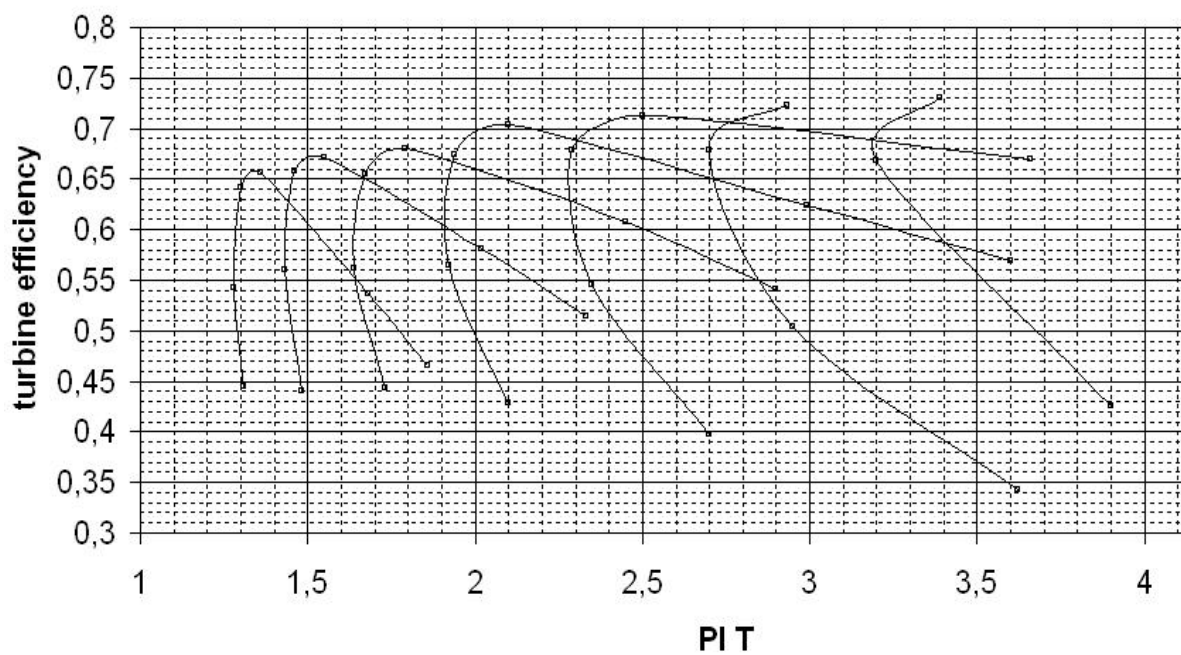
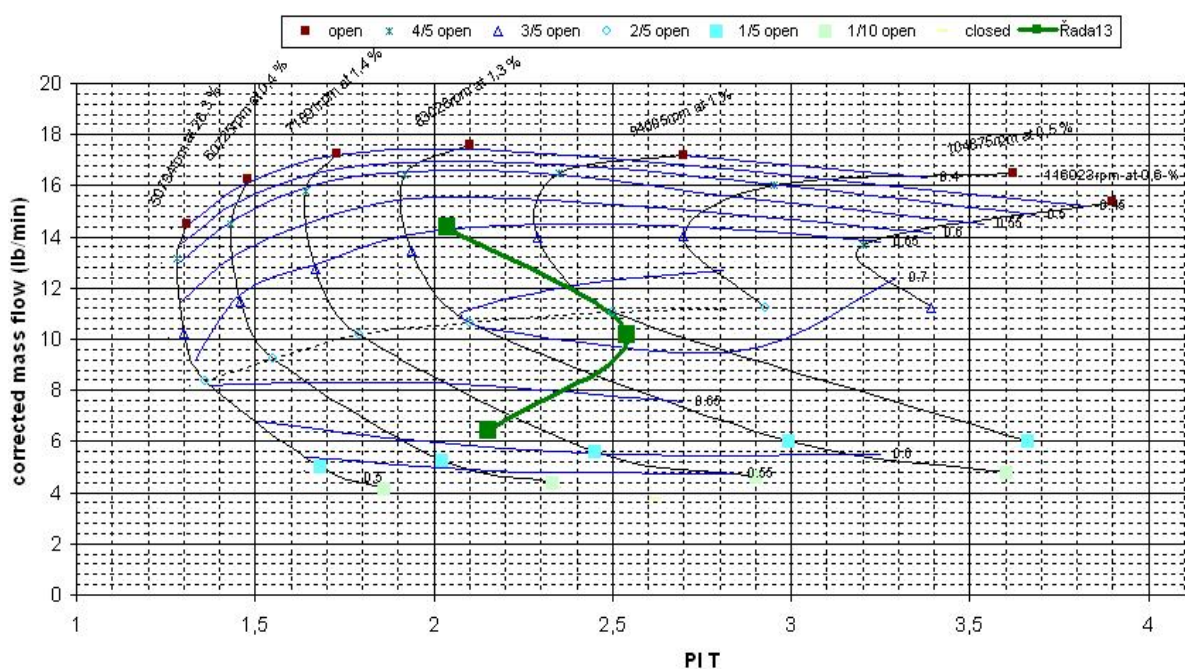
n	ot/min	1000	1480	2200
W_t	g·s⁻¹	0,06886	0,13335	0,14591
T_{1t}	K	820	926	886
P_{1t}	kPa	226	266	214
W_t[*]	g·s⁻¹	0,04851	0,07724	0,10907
W_t[*]	lb·min⁻¹	6,42	10,22	14,43

Kompresorová mapa – Compressor Map

Turbínová mapa – Turbine Map

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Závěr

Navržené řešení přeplňování za pomoci turbodmychadla s variabilními lopatkami se sice mírně odchyluje od prvotního zadání turbodmychadla s přepouštěcím ventilem, které nám nevyhovovalo z důvodů potřeb recirkulace ve všech režimech, ale zase nám přináší mnoho výhod.

Mezi podstatné výhody patří přesnější řízení recirkulace spalin což má pozitivní vliv na emise, dále snížení měrné spotřeby ve vyšších otáčkách díky menšímu odporu který klade turbodmychadlo spalínám, ale také možnost pružněji upravovat výkonové charakteristiky bez nutnosti měnit turbodmychadlo. Závěrem tedy můžeme říci, že se jedná o vhodnou variantu přeplňování, která koresponduje s moderními trendy jak z hlediska pružnosti motoru už v nízkých otáčkách, poskytující dostatečný výkonu porovnatelný s konkurencí a zároveň s dobrým předpokladem pro splnění aktuálních emisních limitů.

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Seznam použitých zdrojů.

- [1] Hofmann K., Regulované přeplňování vozidlových motorů, Ústav dopravní techniky FSI-VUT, Brno 2000
- [2] Štoss M., Spalovací motory I, Ústav dopravní techniky FSI-VUT, Brno 1992
- [3] Kliment V., Naftový motor přeplňovaný turbodmychadlem, Praha 1989
- [4] Pavelek M. a kol., Termomechanika, Fakulta strojního inženýrství FSI-VUT, Brno 2003
- [5] Svoboda P., Brandejs J., Kovářík R., Sobek E. Základy strojnictví a konstruování Výběr z norem pro konstrukční cvičení, Fakulta strojní 1999
- [6] Vlk F., Vozidlové spalovací motory, vlastním nákladem, Brno 2003
- [7] Sbírka školících prezentací firmy Honeywell

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Seznam použitých zkratk a symbolů**Předběžný výpočet**

symbol	jednotka	název
C_{Pcomb}	$\text{kJ} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{K}^{-1}$	měrná tepelná kapacita směsi vzduchu a spalin
C_{Pegr}	$\text{kJ} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{K}^{-1}$	měrná tepelná kapacita spalin
C_{Ppair}	$\text{kJ} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{K}^{-1}$	měrná tepelná kapacita vzduchu
c_s	$\text{m} \cdot \text{s}^{-1}$	střední pístová rychlost
D	mm	vrtání
EGR	%	množství recirkulujících plynů
H	mm	zdvih
H_{isT}	$\text{kJ} \cdot \text{kg}^{-1}$	isoentropický spád na turbíně
H_u	$\text{kJ} \cdot \text{kg}^{-1}$	spodní výhřevnost paliva
i	-	počet válců motoru
L_t	$\text{kg}_L \cdot \text{kg}_P^{-1}$	hm. vzduchu pro spálení 1kg paliva
m_{air}	-	poměrné množství vzduchu v sání
m_{EGR}	-	poměrné množství spalin v sání
m_k	$\text{kg} \cdot \text{s}^{-1}$	hmotnostní tok vzduchu kompresorem
M_k	Nm	Kroutící moment
M_p	$\text{g} \cdot \text{s}^{-1}$	časová spotřeba paliva
m_{pe}	$\text{g} \cdot \text{kW}^{-1} \cdot \text{h}^{-1}$	měrná spotřeba paliva
M_t	%	převýšení kroutícího momentu
m_v	$\text{kg} \cdot \text{s}^{-1}$	hmotnostní tok turbínou
n	$\text{ot} \cdot \text{min}^{-1}$	otáčky
P	kW	výkon
p_a	MPa	atmosferický tlak
P_c	kW	příkon dmyhadla
p_e	Mpa	střední efektivní tlak na píst
p_{k1}	MPa	tlak na vstupu do kompresoru
p_{k2}	MPa	tlak na výstupu z kompresoru
p_s	MPa	tlak plnicího vzduchu

DIPLOMOVÁ PRÁCE

P_T	kW	výkon turbíny
P_{T1}	MPa	tlak na výstupu turbíny
P_{T2}	MPa	tlak na vstupu turbíny
r_s	$J \cdot kg^{-1} \cdot K^{-1}$	plynová konstanta
r_{vp}	$J \cdot kg^{-1} \cdot K^{-1}$	plynová konstanta spalín
T_{air}	K	teplota vzduchu za mezichladičem
T_{egr}	K	teplota vzduchu z EGR větve
T_{eng}	K	teplota vzduchu po přímíchání spalín
T_{k1}	$^{\circ}C$	okolní teplota
T_{T1}	K	teplota výfukových plynů
T_{w1}	$^{\circ}C$	teplota chladícího vzduchu
V	dm^3	zdvihový objem motoru
W_{kc}	$kJ \cdot kg^{-1}$	měrná energie pro stlačení 1kg vzduchu
α	-	stupeň vypláchnutí spalovacího prostoru
β	-	impulzní součinitel provozu turbíny
Δp	MPa	pokles v sání
Δp_v	kPa	tlaková ztráta ve výfukovém potrubí
Δp_z	MPa	tlaková ztráta v mezichladiči
ε	-	kompresní poměr
ζ	-	součinitel odporu turbíny
η_e	-	efektivní účinnost motoru
η_{ch}	-	účinnost mezichladiče
η_i	-	indikovaná účinnost motoru
η_{KS}	-	izoentropické účinnost kompresoru
η_m	-	mechanická účinnost motoru
η_{mT}	-	mechanická účinnost turbíny
η_{pl}	-	plnicí účinnost
η_{plEGR}	-	upravená plnicí účinnost při recirkulaci spalín
η_T	-	vnitřní účinnost turbíny
η_{TDc}	-	celková účinnost turbodmychadla

DIPLOMOVÁ PRÁCE

K_s	-	izoentropický koeficient pro vzduch
K_{vp}	-	adiabatický exponent spalin
λ	-	součinitel přebytku vzduchu
μ	-	průtpkový součinitel provozu turbíny
Π_c	-	kompresní poměr kompresoru
Π_T	-	expanzní poměr na turbíně
ρ_s	$\text{kg}\cdot\text{m}^{-3}$	hustota plnícího vzduchu
τ	-	taktnost motoru
Φ_{pr}	-	součinitel propláchnutí spalovacího prostoru

Výpočet oběhu a stanovení parametrů přeplňování

symbol	jednotka	název
C	-	chemické označení uhlíku
$C_{p.sp}$	$\text{kJ}\cdot\text{kg}^{-1}\cdot\text{K}^{-1}$	měrná tepelná kapacita spalin
$C_{p.vz}$	$\text{kJ}\cdot\text{kg}^{-1}\cdot\text{K}^{-1}$	měrná tepelná kapacita vzduchu
D	mm	Vrtání válce
H	-	chemické označení vodíku
H_m	mm	Zdvih pístu
L_{oj}	mm	Délka ojnice
m_1	-	tvarový součinitel
M_1	$\text{kmol}\cdot\text{kg}^{-1}$	skut. molární množství vz. připadajícího na 1kg paliva
M_{Lo}	$\text{kmol}\cdot\text{kg}^{-1}$	teor mn. vzduchu pro spálení 1kg paliva
M_{vzd}	$\text{kg}\cdot\text{kmol}^{-1}$	zdánlivá molární hmotnost vzduchu
n_1	-	exponent polytropy komprese
n_2	-	exponent polytropy expanze
n_v	-	Počet válců
p_a	kPa	atmosferický tlak
p_{rez}	kPa	předpokládaný tlak zbytkových plynů
r	$\text{J}\cdot\text{kg}^{-1}\cdot\text{K}^{-1}$	plynová konsta vzduchu
R	$\text{J}\cdot\text{K}^{-1}\cdot\text{kmol}^{-1}$	univerzální plynová konstanta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

r'	$J \cdot kg^{-1} \cdot K^{-1}$	plynová konstanta spalin
r_k	mm	rameno kliky klikového hřídele
S	-	chemické označení díry
$T_{1z.teor}$	K	teplota vzduchu na konci plnění válce
T_a	$^{\circ}C$	okolní teplota
T_{pl}	K	plnicí teplota
T_{rez}	K	teplota zbytkových výfukových plynů
V	dm^3	Zdvihový objem motoru
V_c	dm^3	kompresní objem jednoho válce
V_H	dm^3	zdvihový objem jednoho válce
V_M	dm^3	celkový objem jednoho válce
γ_r	-	koeficient reziduálních plynů
ΔT_1	K	ohřátí vzduchu o stěny válce
ΔT_s	K	změna teploty směsi v plnicím potrubí
ϵ_z	-	Kompresní poměr
η_{pl}	-	plnicí účinnost
κ	-	exponenta adiabaty
λ	-	součinitel přebytku vzduchu
λ_{kl}	mm	klikový poměr motoru
μ_p	$kg \cdot kmol^{-1}$	molekulová hmotnost uhlovodíkových paliv
σ_T	-	teoretický směšovací poměr
τ	-	Taktnost motoru
ϕ_i	-	součinitel plnosti cyklu
Φ_{rez}	-	součinitel znečištění směsi od reziduálních plynů
M_{p1}	g	spotřeba paliva na jeden termodynamický cyklus
m'_z	kg	specifická efektivní spotřeba vzduchu
m_z	$g \cdot sec^{-1}$	hmotnostní tok vzduchu motorem
i	-	počet válců motoru
M_{CO}	$kmol \cdot kg^{-1}$	molární množství oxidu uhelnatého
M_{CO_2}	$kmol \cdot kg^{-1}$	molární množství oxidu uhličitého

DIPLOMOVÁ PRÁCE

M_{H_2}	$\text{kmol} \cdot \text{kg}^{-1}$	molární množství nevázaného vodíku
M_{H_2O}	$\text{kmol} \cdot \text{kg}^{-1}$	molární množství vody(vodních par)
M_{N_2}	$\text{kmol} \cdot \text{kg}^{-1}$	molární množství dusíku
M_{O_2}	$\text{kmol} \cdot \text{kg}^{-1}$	Molární množství kyslíku
$M_{2\lambda 1}$	$\text{kmol} \cdot \text{kg}^{-1}$	mol. mn. výfukových plynů při nulovém přebytku vzduchu
M_2	$\text{kmol} \cdot \text{kg}^{-1}$	celkové molární množství výfukových plynů
r_{M2}	-	poměrné zastoupení spalin ve výfukových plynech
r_L	-	poměrné zastoupení vzduchu ve výfukových plynech
H_u	$\text{kJ} \cdot \text{kg}^{-1}$	spodní výhřevnost paliva
ΔH_u	$\text{J} \cdot \text{kg}^{-1}$	změna výhřevnosti paliva při $\lambda < 1$
Δdis	%	změna přivedeného tepla disociací paliva
Δodv	%	změna přivedeného tepla odvodem do stěn válce
ξ_z	-	koeficient sk využití tepla přivedeného v palivu
q	$\text{kJ} \cdot \text{kmol}^{-1}$	skutečně využitě teplo přivedené v palivu
μ	$\text{kJ} \cdot \text{kmol}^{-1}$	skutečný součinitel molární změny
Φ_t	°	úhel předstihu vstřiku
Δ_2	°	doba hoření
v_0	$\text{m}^3 \cdot \text{kmol}^{-1}$	molární objem nasáté směsi
ψ_i	-	Poměrná změna objemu při pootočení klikového hřídele
v	$\text{m}^3 \cdot \text{kmol}^{-1}$	molární objem při pootočení klikového hřídele
V	dm^3	geometrický objem při pootočení klikového hřídele
$m_{cv.vz}$		tepelná kapacita vzduchu
$m_{cv.sp}$		tepelná kapacita spalin
$m_{cv.celk}$		tepelná kapacita směsi
T_k	K	teplota při kompresi
p_k	Mpa	tlak při expanzi
$\Delta \alpha$	°	prodleva vznětu
C_1	-	konstanta prodlevy vznětu
α_{hz}	°	natočení klikového hřídele při začátku hoření

α_{hk}	°	natočení klikového hřídele na konci hoření
w	J	uvolněné teplo hořením dle natočení klikového hřídele

Spolupráce kompresoru, motoru a turbíny

symbol	jednotka	název
P_0	kPa	atmosferický tlak
ΔP_{in}	kPa	Tlaková ztráta v sání
P_{1c}	kPa	Tlak na vstupu kompresoru
Π_c	-	Kompresní poměr kompresoru
P_{2c}	kPa	Výstupní tlak kompresoru
ΔP_{cc}	kPa	Pokles tlaku v mezichladiči
P_{1e}	kPa	Vstupní tlak do motoru
T_{1c}	K	Vstupní teplota do kompresoru
η_c	-	Účinnost kompresoru
ΔT_c	K	Nárůst teploty v kompresoru
T_{2c}	K	Teplota na výstupu z kompresoru
η_{cac}	-	Účinnost mezichladiče
T_{2c}	K	Teplota za mezichladičem
T_{1e}	K	Teploty na vstupu do motoru
ρ_{1e}	$\text{kg}\cdot\text{m}^{-3}$	Hustota vzduchu na vstupu do motoru
W_a	$\text{g}\cdot\text{s}^{-1}$	Hmotnostní tok vzduchu motorem
W_c^*	$\text{g}\cdot\text{s}^{-1}$	Korigovaný průtok kompresorem
W_f	$\text{g}\cdot\text{s}^{-1}$	Hmotnostní tok paliva motorem
A/F	-	Poměr vzduch/palivo
T_{1t}	K	Teplota na výstupu z motoru
W_t	$\text{g}\cdot\text{s}^{-1}$	Hmotnostní tok turbínou
η_{tm}	-	Mechanická účinnost turbíny
ΔT_{adt}	K	Adiabatický pokles teploty v turbíně
Π_t	-	Expanzní poměr na turbíně
P_{2t}	kPa	Výstupní tlak na turbíně

DIPLOMOVÁ PRÁCE

P_{1t}

kPa

Vstupní tlak na turbíně

W_t^*

$\text{g} \cdot \text{s}^{-1}$

Redukovaný hmotnostní tok turbínou

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Seznam příloh:

- A. Vypočtené hodnoty tepelných cyklů
- B. Výkres návrhu koncepčního uspořádání přeplňování
- C. Výkres Komory sání.

DIPLOMOVÁ PRÁCE

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vypočtená data tepelného cyklu pro případ 1480ot.

α	ψ	V	v	T_k	κ_1	n_1	p_k
180	16,00	1,11	10,13	326,49	1,392	1,372	0,2674
181	16,00	1,11	10,13	326,50	1,392	1,372	0,2674
182	16,00	1,11	10,13	326,52	1,392	1,372	0,2675
183	15,99	1,11	10,13	326,55	1,392	1,372	0,2676
184	15,99	1,11	10,12	326,59	1,392	1,372	0,2677
185	15,98	1,11	10,12	326,65	1,392	1,372	0,2679
186	15,97	1,11	10,11	326,72	1,392	1,372	0,2681
187	15,96	1,11	10,11	326,80	1,392	1,372	0,2683
188	15,95	1,10	10,10	326,89	1,392	1,372	0,2686
189	15,93	1,10	10,09	327,00	1,392	1,372	0,2689
190	15,92	1,10	10,08	327,12	1,392	1,372	0,2693
191	15,90	1,10	10,07	327,25	1,392	1,372	0,2697
192	15,88	1,10	10,06	327,40	1,392	1,372	0,2701
193	15,86	1,10	10,04	327,55	1,392	1,372	0,2706
194	15,84	1,10	10,03	327,73	1,392	1,372	0,2712
195	15,81	1,10	10,02	327,91	1,392	1,372	0,2717
196	15,79	1,09	10,00	328,11	1,392	1,372	0,2723
197	15,76	1,09	9,98	328,32	1,392	1,372	0,273
198	15,73	1,09	9,96	328,54	1,392	1,372	0,2737
199	15,70	1,09	9,94	328,78	1,392	1,372	0,2744
200	15,67	1,09	9,92	329,03	1,392	1,372	0,2752
201	15,64	1,08	9,90	329,30	1,392	1,372	0,276
202	15,60	1,08	9,88	329,58	1,392	1,372	0,2768
203	15,56	1,08	9,86	329,87	1,392	1,372	0,2777
204	15,52	1,08	9,83	330,18	1,392	1,372	0,2787
205	15,48	1,07	9,81	330,50	1,392	1,372	0,2797
206	15,44	1,07	9,78	330,83	1,392	1,372	0,2807
207	15,40	1,07	9,75	331,18	1,392	1,372	0,2818
208	15,35	1,06	9,72	331,55	1,392	1,372	0,283
209	15,31	1,06	9,69	331,93	1,392	1,372	0,2842
210	15,26	1,06	9,66	332,32	1,392	1,372	0,2854
211	15,21	1,05	9,63	332,73	1,392	1,372	0,2867
212	15,15	1,05	9,60	333,16	1,392	1,372	0,2881
213	15,10	1,05	9,56	333,60	1,392	1,372	0,2895
214	15,04	1,04	9,53	334,05	1,392	1,372	0,291
215	14,99	1,04	9,49	334,53	1,392	1,372	0,2925
216	14,93	1,03	9,45	335,02	1,392	1,372	0,2941
217	14,87	1,03	9,42	335,52	1,392	1,372	0,2957
218	14,81	1,03	9,38	336,04	1,392	1,372	0,2974
219	14,74	1,02	9,34	336,58	1,392	1,372	0,2992
220	14,68	1,02	9,30	337,14	1,392	1,372	0,301
221	14,61	1,01	9,25	337,71	1,392	1,372	0,3029
222	14,54	1,01	9,21	338,30	1,392	1,372	0,3049
223	14,47	1,00	9,16	338,91	1,392	1,372	0,3069
224	14,40	1,00	9,12	339,54	1,392	1,372	0,309
225	14,33	0,99	9,07	340,18	1,392	1,372	0,3112
226	14,25	0,99	9,03	340,85	1,392	1,372	0,3134
227	14,17	0,98	8,98	341,53	1,392	1,372	0,3157

DIPLOMOVÁ PRÁCE

228	14,10	0,98	8,93	342,24	1,392	1,372	0,3181
229	14,02	0,97	8,88	342,96	1,392	1,372	0,3206
230	13,93	0,97	8,82	343,70	1,392	1,372	0,3232
231	13,85	0,96	8,77	344,47	1,392	1,372	0,3259
232	13,77	0,95	8,72	345,25	1,392	1,372	0,3286
233	13,68	0,95	8,66	346,06	1,392	1,372	0,3315
234	13,59	0,94	8,61	346,88	1,392	1,372	0,3344
235	13,50	0,94	8,55	347,73	1,392	1,372	0,3374
236	13,41	0,93	8,49	348,60	1,392	1,372	0,3406
237	13,32	0,92	8,44	349,50	1,392	1,372	0,3438
238	13,23	0,92	8,38	350,41	1,391	1,371	0,3472
239	13,13	0,91	8,32	351,35	1,391	1,371	0,3506
240	13,03	0,90	8,25	352,32	1,391	1,371	0,3542
241	12,94	0,90	8,19	353,31	1,391	1,371	0,3579
242	12,84	0,89	8,13	354,32	1,391	1,371	0,3617
243	12,74	0,88	8,07	355,36	1,391	1,371	0,3656
244	12,63	0,87	8,00	356,43	1,391	1,371	0,3697
245	12,53	0,87	7,93	357,52	1,391	1,371	0,3739
246	12,42	0,86	7,87	358,64	1,391	1,371	0,3783
247	12,32	0,85	7,80	359,78	1,391	1,371	0,3828
248	12,21	0,85	7,73	360,95	1,391	1,371	0,3874
249	12,10	0,84	7,66	362,16	1,391	1,371	0,3922
250	11,99	0,83	7,59	363,39	1,391	1,371	0,3972
251	11,88	0,82	7,52	364,65	1,391	1,371	0,4023
252	11,76	0,81	7,45	365,94	1,391	1,371	0,4076
253	11,65	0,81	7,38	367,26	1,391	1,371	0,4131
254	11,53	0,80	7,30	368,62	1,391	1,371	0,4188
255	11,42	0,79	7,23	370,00	1,391	1,371	0,4247
256	11,30	0,78	7,16	371,42	1,391	1,371	0,4307
257	11,18	0,77	7,08	372,87	1,391	1,371	0,437
258	11,06	0,77	7,00	374,36	1,391	1,371	0,4435
259	10,94	0,76	6,93	375,88	1,39	1,37	0,4503
260	10,82	0,75	6,85	377,44	1,39	1,37	0,4572
261	10,69	0,74	6,77	379,04	1,39	1,37	0,4645
262	10,57	0,73	6,69	380,67	1,39	1,37	0,4719
263	10,44	0,72	6,61	382,34	1,39	1,37	0,4797
264	10,32	0,71	6,53	384,05	1,39	1,37	0,4877
265	10,19	0,71	6,45	385,80	1,39	1,37	0,496
266	10,06	0,70	6,37	387,59	1,39	1,37	0,5046
267	9,94	0,69	6,29	389,42	1,39	1,37	0,5136
268	9,81	0,68	6,21	391,29	1,39	1,37	0,5228
269	9,68	0,67	6,13	393,21	1,39	1,37	0,5325
270	9,55	0,66	6,05	395,18	1,39	1,37	0,5424
271	9,42	0,65	5,96	397,18	1,39	1,37	0,5528
272	9,28	0,64	5,88	399,24	1,389	1,369	0,5635
273	9,15	0,63	5,80	401,34	1,389	1,369	0,5747
274	9,02	0,62	5,71	403,50	1,389	1,369	0,5863
275	8,88	0,62	5,63	405,70	1,389	1,369	0,5983
276	8,75	0,61	5,54	407,96	1,389	1,369	0,6109
277	8,62	0,60	5,46	410,26	1,389	1,369	0,6239
278	8,48	0,59	5,37	412,63	1,389	1,369	0,6374
279	8,35	0,58	5,29	415,04	1,389	1,369	0,6515

DIPLOMOVÁ PRÁCE

280	8,21	0,57	5,20	417,52	1,389	1,369	0,6662
281	8,08	0,56	5,12	420,05	1,389	1,369	0,6814
282	7,94	0,55	5,03	422,64	1,388	1,368	0,6973
283	7,81	0,54	4,94	425,29	1,388	1,368	0,7139
284	7,67	0,53	4,86	428,01	1,388	1,368	0,7311
285	7,54	0,52	4,77	430,79	1,388	1,368	0,7491
286	7,40	0,51	4,69	433,63	1,388	1,368	0,7679
287	7,26	0,50	4,60	436,55	1,388	1,368	0,7874
288	7,13	0,49	4,51	439,53	1,388	1,368	0,8079
289	6,99	0,48	4,43	442,58	1,387	1,367	0,8292
290	6,86	0,48	4,34	445,70	1,387	1,367	0,8515
291	6,72	0,47	4,26	448,90	1,387	1,367	0,8747
292	6,59	0,46	4,17	452,18	1,387	1,367	0,8991
293	6,46	0,45	4,09	455,53	1,387	1,367	0,9245
294	6,32	0,44	4,00	458,97	1,387	1,367	0,9511
295	6,19	0,43	3,92	462,48	1,386	1,366	0,979
296	6,06	0,42	3,84	466,09	1,386	1,366	1,0081
297	5,93	0,41	3,75	469,77	1,386	1,366	1,0387
298	5,79	0,40	3,67	473,55	1,386	1,366	1,0707
299	5,66	0,39	3,59	477,42	1,386	1,366	1,1043
300	5,53	0,38	3,51	481,38	1,386	1,366	1,1395
301	5,41	0,37	3,42	485,43	1,385	1,365	1,1765
302	5,28	0,37	3,34	489,59	1,385	1,365	1,2153
303	5,15	0,36	3,26	493,84	1,385	1,365	1,256
304	5,03	0,35	3,18	498,20	1,385	1,365	1,2988
305	4,90	0,34	3,10	502,66	1,384	1,364	1,3439
306	4,78	0,33	3,02	507,24	1,384	1,364	1,3912
307	4,65	0,32	2,95	511,92	1,384	1,364	1,4411
308	4,53	0,31	2,87	516,71	1,384	1,364	1,4935
309	4,41	0,31	2,79	521,62	1,383	1,363	1,5488
310	4,29	0,30	2,72	526,65	1,383	1,363	1,607
311	4,18	0,29	2,64	531,80	1,383	1,363	1,6684
312	4,06	0,28	2,57	537,07	1,383	1,363	1,7331
313	3,94	0,27	2,50	542,47	1,382	1,362	1,8014
314	3,83	0,27	2,43	547,99	1,382	1,362	1,8734
315	3,72	0,26	2,36	553,65	1,382	1,362	1,9495
316	3,61	0,25	2,29	559,44	1,381	1,361	2,0299
317	3,50	0,24	2,22	565,36	1,381	1,361	2,1148
318	3,39	0,24	2,15	571,42	1,381	1,361	2,2045
319	3,29	0,23	2,08	577,62	1,38	1,36	2,2994
320	3,19	0,22	2,02	583,95	1,38	1,36	2,3997
321	3,09	0,21	1,95	590,43	1,38	1,36	2,5058
322	2,99	0,21	1,89	597,05	1,379	1,359	2,6181
323	2,89	0,20	1,83	603,81	1,379	1,359	2,7368
324	2,79	0,19	1,77	610,71	1,378	1,358	2,8625
325	2,70	0,19	1,71	617,75	1,378	1,358	2,9954
326	2,61	0,18	1,65	624,94	1,378	1,358	3,136
327	2,52	0,17	1,60	632,26	1,377	1,357	3,2847
328	2,43	0,17	1,54	639,72	1,377	1,357	3,442
329	2,35	0,16	1,49	647,30	1,376	1,356	3,6083
330	2,27	0,16	1,44	655,02	1,376	1,356	3,7839
331	2,19	0,15	1,38	662,86	1,375	1,355	3,9693

DIPLOMOVÁ PRÁCE

332	2,11	0,15	1,34	670,81	1,375	1,355	4,1649
333	2,03	0,14	1,29	678,86	1,374	1,354	4,3711
334	1,96	0,14	1,24	687,01	1,374	1,354	4,5882
335	1,89	0,13	1,20	695,25	1,373	1,353	4,8163
336	1,82	0,13	1,15	703,55	1,373	1,353	5,0558
337	1,76	0,12	1,11	711,90	1,372	1,352	5,3067
338	1,69	0,12	1,07	720,30	1,372	1,352	5,5689
339	1,63	0,11	1,03	728,70	1,371	1,351	5,8422
340	1,57	0,11	1,00	737,10	1,371	1,351	6,1264
341	1,52	0,11	0,96	745,46	1,37	1,35	6,4208
342	1,47	0,10	0,93	753,75	1,37	1,35	6,7246
343	1,42	0,10	0,90	761,95	1,369	1,349	7,0368
344	1,37	0,09	0,87	770,02	1,369	1,349	7,3559
345	1,33	0,09	0,84	777,93	1,368	1,348	7,6802
346	1,28	0,09	0,81	785,62	1,368	1,348	8,0077
347	1,25	0,09	0,79	793,06	1,367	1,347	8,336
348	1,21	0,08	0,77	800,20	1,367	1,347	8,6621
349	1,18	0,08	0,74	807,01	1,366	1,346	8,983
350	1,15	0,08	0,73	813,42	1,366	1,346	9,2952
351	1,12	0,08	0,71	819,39	1,365	1,345	9,5948
352	1,09	0,08	0,69	824,88	1,365	1,345	9,8779
353	1,07	0,07	0,68	829,84	1,365	1,345	10,1404
354	1,05	0,07	0,67	834,22	1,364	1,344	10,3783
355	1,04	0,07	0,66	837,99	1,364	1,344	10,5875
356	1,02	0,07	0,65	841,11	1,364	1,344	10,7644
357	1,01	0,07	0,64	843,54	1,364	1,344	10,9058
358	1,01	0,07	0,64	845,27	1,364	1,344	11,0088
359	1,00	0,07	0,63	846,27	1,364	1,344	11,0716
360	1,00	0,07	0,63	846,54	1,364	1,344	11,0928
361	1,00	0,07	0,63	846,54	1,344	1,324	11,09
362	1,01	0,07	0,64	846,54	1,344	1,324	11,09
363	1,01	0,07	0,64	846,54	1,344	1,324	11,09
364	1,02	0,07	0,65	846,54	1,344	1,324	11,09
365	1,04	0,07	0,66	846,54	1,344	1,324	11,09
366	1,05	0,07	0,67	846,54	1,344	1,324	11,09
367	1,07	0,07	0,68	846,54	1,344	1,324	11,09
368	1,09	0,08	0,69	846,54	1,344	1,324	11,09
369	1,12	0,08	0,71	846,54	1,344	1,324	11,09
370	1,15	0,08	0,73	846,54	1,344	1,324	11,09
371	1,18	0,08	0,74	846,54	1,344	1,324	11,09
372	1,21	0,08	0,77	846,54	1,344	1,324	11,09
373	1,25	0,09	0,79	846,54	1,344	1,324	11,09
374	1,28	0,09	0,81	846,54	1,344	1,324	11,09
375	1,33	0,09	0,84	905,14	1,34	1,32	11,53
376	1,37	0,09	0,87	985,14	1,335	1,315	12,19
377	1,42	0,10	0,90	1075,82	1,329	1,309	12,93
378	1,47	0,10	0,93	1170,63	1,323	1,303	13,65
379	1,52	0,11	0,96	1265,10	1,317	1,297	14,3
380	1,57	0,11	1,00	1356,19	1,311	1,291	14,85
381	1,63	0,11	1,03	1441,85	1,306	1,286	15,28
382	1,69	0,12	1,07	1520,78	1,302	1,282	15,59
383	1,76	0,12	1,11	1592,24	1,298	1,278	15,78

DIPLOMOVÁ PRÁCE

384	1,82	0,13	1,15	1655,91	1,294	1,274	15,86
385	1,89	0,13	1,20	1711,77	1,291	1,271	15,84
386	1,96	0,14	1,24	1760,00	1,289	1,269	15,72
387	2,03	0,14	1,29	1800,97	1,287	1,267	15,54
388	2,11	0,15	1,34	1835,12	1,285	1,265	15,29
389	2,19	0,15	1,38	1862,97	1,283	1,263	14,99
390	2,27	0,16	1,44	1885,07	1,282	1,262	14,64
391	2,35	0,16	1,49	1901,99	1,281	1,261	14,27
392	2,43	0,17	1,54	1914,28	1,281	1,261	13,87
393	2,52	0,17	1,60	1922,47	1,28	1,26	13,46
394	2,61	0,18	1,65	1927,08	1,28	1,26	13,04
395	2,70	0,19	1,71	1928,58	1,28	1,26	12,61
396	2,79	0,19	1,77	1927,40	1,28	1,26	12,19
397	2,89	0,20	1,83	1923,93	1,28	1,26	11,77
398	2,99	0,21	1,89	1918,55	1,28	1,26	11,35
399	3,09	0,21	1,95	1911,56	1,281	1,261	10,95
400	3,19	0,22	2,02	1903,25	1,281	1,261	10,56
401	3,29	0,23	2,08	1893,86	1,282	1,262	10,18
402	3,39	0,24	2,15	1883,62	1,282	1,262	9,81
403	3,50	0,24	2,22	1872,70	1,283	1,263	9,46
404	3,61	0,25	2,29	1861,27	1,283	1,263	9,12
405	3,72	0,26	2,36	1849,46	1,284	1,264	8,79
406	3,83	0,27	2,43	1837,38	1,285	1,265	8,48
407	3,94	0,27	2,50	1825,14	1,285	1,265	8,18
408	4,06	0,28	2,57	1812,81	1,286	1,266	7,9
409	4,18	0,29	2,64	1800,45	1,287	1,267	7,63
410	4,29	0,30	2,72	1788,12	1,287	1,267	7,37
411	4,41	0,31	2,79	1775,87	1,288	1,268	7,12
412	4,53	0,31	2,87	1763,72	1,288	1,268	6,88
413	4,65	0,32	2,95	1751,71	1,289	1,269	6,66
414	4,78	0,33	3,02	1739,85	1,29	1,27	6,44
415	4,9	0,339	3,103	1728,25	1,282	1,262	6,239
416	5,025	0,348	3,182	1716,86	1,283	1,263	6,043
417	5,151	0,357	3,262	1705,68	1,283	1,263	5,857
418	5,278	0,366	3,343	1694,71	1,284	1,264	5,679
419	5,406	0,374	3,424	1683,94	1,284	1,264	5,51
420	5,535	0,383	3,505	1673,38	1,285	1,265	5,348
421	5,664	0,392	3,587	1663,01	1,285	1,265	5,193
422	5,795	0,401	3,67	1652,85	1,286	1,266	5,045
423	5,926	0,41	3,753	1642,87	1,287	1,267	4,904
424	6,057	0,419	3,836	1633,08	1,287	1,267	4,768
425	6,19	0,429	3,92	1623,48	1,288	1,268	4,639
426	6,323	0,438	4,004	1614,06	1,288	1,268	4,515
427	6,456	0,447	4,089	1604,82	1,289	1,269	4,396
428	6,59	0,456	4,173	1595,76	1,289	1,269	4,283
429	6,724	0,466	4,258	1586,88	1,29	1,27	4,174
430	6,859	0,475	4,344	1578,16	1,29	1,27	4,069
431	6,994	0,484	4,429	1569,61	1,291	1,271	3,969

DIPLOMOVÁ PRÁCE

432	7,129	0,494	4,515	1561,23	1,291	1,271	3,873
433	7,264	0,503	4,6	1553,01	1,291	1,271	3,781
434	7,399	0,512	4,686	1544,95	1,292	1,272	3,693
435	7,535	0,522	4,772	1537,05	1,292	1,272	3,608
436	7,671	0,531	4,858	1529,3	1,293	1,273	3,526
437	7,806	0,541	4,944	1521,7	1,293	1,273	3,448
438	7,942	0,55	5,029	1514,25	1,294	1,274	3,372
439	8,077	0,559	5,115	1506,95	1,294	1,274	3,3
440	8,212	0,569	5,201	1499,79	1,294	1,274	3,23
441	8,347	0,578	5,286	1492,77	1,295	1,275	3,163
442	8,482	0,587	5,372	1485,89	1,295	1,275	3,098
443	8,617	0,597	5,457	1479,14	1,296	1,276	3,036
444	8,751	0,606	5,542	1472,53	1,296	1,276	2,976
445	8,885	0,615	5,627	1466,05	1,296	1,276	2,918
446	9,018	0,624	5,711	1459,7	1,297	1,277	2,863
447	9,151	0,634	5,795	1453,48	1,297	1,277	2,809
448	9,283	0,643	5,879	1447,38	1,297	1,277	2,757
449	9,415	0,652	5,962	1441,4	1,298	1,278	2,707
450	9,546	0,661	6,046	1435,54	1,298	1,278	2,659
451	9,677	0,67	6,128	1429,8	1,298	1,278	2,613
452	9,807	0,679	6,211	1424,17	1,299	1,279	2,568
453	9,936	0,688	6,292	1418,66	1,299	1,279	2,525
454	10,064	0,697	6,374	1413,26	1,299	1,279	2,483
455	10,192	0,706	6,454	1407,97	1,3	1,28	2,443
456	10,319	0,715	6,535	1402,79	1,3	1,28	2,404
457	10,445	0,723	6,615	1397,72	1,3	1,28	2,367
458	10,57	0,732	6,694	1392,75	1,3	1,28	2,33
459	10,694	0,741	6,772	1387,88	1,301	1,281	2,295
460	10,817	0,749	6,85	1383,11	1,301	1,281	2,261
461	10,939	0,758	6,928	1378,44	1,301	1,281	2,228
462	11,06	0,766	7,004	1373,87	1,302	1,282	2,197
463	11,18	0,774	7,08	1369,4	1,302	1,282	2,166
464	11,299	0,782	7,156	1365,02	1,302	1,282	2,136
465	11,417	0,791	7,23	1360,73	1,302	1,282	2,108
466	11,534	0,799	7,304	1356,53	1,303	1,283	2,08
467	11,65	0,807	7,378	1352,42	1,303	1,283	2,053
468	11,764	0,815	7,45	1348,4	1,303	1,283	2,027
469	11,877	0,822	7,522	1344,47	1,303	1,283	2,002
470	11,989	0,83	7,593	1340,62	1,303	1,283	1,978
471	12,1	0,838	7,663	1336,86	1,304	1,284	1,954
472	12,209	0,845	7,732	1333,18	1,304	1,284	1,931
473	12,317	0,853	7,8	1329,58	1,304	1,284	1,909

DIPLOMOVÁ PRÁCE

474	12,424	0,86	7,868	1326,06	1,304	1,284	1,888
475	12,529	0,868	7,935	1322,62	1,305	1,285	1,867
476	12,633	0,875	8	1319,25	1,305	1,285	1,847
477	12,736	0,882	8,065	1315,97	1,305	1,285	1,827
478	12,837	0,889	8,129	1312,75	1,305	1,285	1,809
479	12,936	0,896	8,193	1309,61	1,305	1,285	1,79
480	13,035	0,903	8,255	1306,55	1,305	1,285	1,773
481	13,132	0,909	8,316	1303,55	1,306	1,286	1,756
482	13,227	0,916	8,376	1300,63	1,306	1,286	1,739
483	13,321	0,922	8,436	1297,77	1,306	1,286	1,723
484	13,413	0,929	8,494	1294,98	1,306	1,286	1,708
485	13,504	0,935	8,552	1292,26	1,306	1,286	1,692
486	13,593	0,941	8,608	1289,61	1,306	1,286	1,678
487	13,681	0,947	8,664	1287,02	1,307	1,287	1,664
488	13,767	0,953	8,719	1284,5	1,307	1,287	1,65
489	13,852	0,959	8,772	1282,03	1,307	1,287	1,637
490	13,935	0,965	8,825	1279,64	1,307	1,287	1,624
491	14,016	0,971	8,876	1277,3	1,307	1,287	1,612
492	14,096	0,976	8,927	1275,02	1,307	1,287	1,6
493	14,175	0,982	8,977	1272,81	1,307	1,287	1,588
494	14,251	0,987	9,025	1270,65	1,308	1,288	1,577
495	14,326	0,992	9,073	1268,55	1,308	1,288	1,566
496	14,4	0,997	9,119	1266,51	1,308	1,288	1,556
497	14,472	1,002	9,165	1264,52	1,308	1,288	1,545
498	14,542	1,007	9,209	1262,59	1,308	1,288	1,536
499	14,611	1,012	9,253	1260,72	1,308	1,288	1,526
500	14,678	1,016	9,295	1258,9	1,308	1,288	1,517
501	14,743	1,021	9,337	1257,13	1,308	1,288	1,508
502	14,807	1,025	9,377	1255,42	1,309	1,289	1,5
503	14,869	1,03	9,416	1253,76	1,309	1,289	1,491
504	14,929	1,034	9,454	1252,15	1,309	1,289	1,483
505	14,988	1,038	9,492	1250,59	1,309	1,289	1,476
506	15,045	1,042	9,528	1249,09	1,309	1,289	1,468
507	15,1	1,046	9,563	1247,63	1,309	1,289	1,461
508	15,154	1,049	9,597	1246,22	1,309	1,289	1,455
509	15,206	1,053	9,63	1244,86	1,309	1,289	1,448
510	15,257	1,057	9,662	1243,55	1,309	1,289	1,442
511	15,306	1,06	9,693	1242,29	1,309	1,289	1,436
512	15,353	1,063	9,723	1241,07	1,309	1,289	1,43
513	15,398	1,066	9,752	1239,9	1,309	1,289	1,424
514	15,442	1,069	9,779	1238,78	1,31	1,29	1,419
515	15,484	1,072	9,806	1237,7	1,31	1,29	1,414

DIPLOMOVÁ PRÁCE

516	15,525	1,075	9,832	1236,67	1,31	1,29	1,409
517	15,564	1,078	9,856	1235,69	1,31	1,29	1,404
518	15,601	1,08	9,88	1234,75	1,31	1,29	1,4
519	15,636	1,083	9,902	1233,85	1,31	1,29	1,396
520	15,67	1,085	9,924	1232,99	1,31	1,29	1,392
521	15,702	1,087	9,944	1232,19	1,31	1,29	1,388
522	15,733	1,089	9,963	1231,42	1,31	1,29	1,384
523	15,762	1,091	9,982	1230,7	1,31	1,29	1,381
524	15,789	1,093	9,999	1230,01	1,31	1,29	1,378
525	15,815	1,095	10,015	1229,38	1,31	1,29	1,375
526	15,838	1,097	10,03	1228,78	1,31	1,29	1,372
527	15,861	1,098	10,044	1228,23	1,31	1,29	1,37
528	15,881	1,1	10,058	1227,71	1,31	1,29	1,367
529	15,9	1,101	10,07	1227,24	1,31	1,29	1,365
530	15,918	1,102	10,08	1226,81	1,31	1,29	1,363
531	15,933	1,103	10,09	1226,42	1,31	1,29	1,362
532	15,947	1,104	10,099	1226,08	1,31	1,29	1,36
533	15,96	1,105	10,107	1225,77	1,31	1,29	1,359
534	15,97	1,106	10,114	1225,5	1,31	1,29	1,357
535	15,979	1,107	10,12	1225,28	1,31	1,29	1,356
536	15,987	1,107	10,124	1225,09	1,31	1,29	1,356
537	15,993	1,107	10,128	1224,95	1,31	1,29	1,355
538	15,997	1,108	10,131	1224,84	1,31	1,29	1,354
539	15,999	1,108	10,132	1224,78	1,31	1,29	1,354
540	16	1,108	10,133	1224,75	1,31	1,29	1,354

DIPLOMOVÁ PRÁCE

DIPLOMOVÁ PRÁCE

DIPLOMOVÁ PRÁCE

